

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

EL DOBLE IDEAL DE PATRIOTISME I DEMOCRACIA

L'Exemple del President Masaryk

La vida del president de la República de Txecoslovàquia, Tomàs Masaryk, que ara ha fet vuitanta anys, és la història d'un home de família humilíssima que la democràcia ha elevat a la presidència de la República, càrrec en el qual ha estat reelegit.

Masaryk va néixer el dia 7 de març de l'any 1850 a Hodonin (Moràvia). El seu pare era cotxer en una de les propietats de l'emperador d'Àustria-Hongria.

El fill va sofrir totes les humiliacions que reporta el servir a gent deshumanitzada que es creu formar part d'una casta superior.

El seu pare parlava eslovac, però la seva mare, nascuda en una regió alemanya, havia ensenyat els seus fills a pregar en alemany. De petit, Masaryk va adonar-se de l'existència de dues nacionalitats. Aquest problema havia de dominar la seva vida.

Com que el seu pare era criat de l'emperador, la família va residir en diferents pobles. Masaryk estudiava les primeres lletres a Ceykovic, i de passada fa d'escola, circumstància que determina la seva vocació literària perquè el vicari convenç els seus pares que l'enviï a l'Institut de Hustopec a estudiar la carrera de mestre. Però fer de cotxer de l'emperador d'Àustria-Hongria no donava el suficient per a fer estudiar carrera al noi. Al cap de dos anys d'estudiar, Masaryk, llavors tenia tretze anys, és enviat a Viena a aprendre l'ofici de ferrer. De Viena va a Ceje, on fa de ferrer de cavalls. Treballant de ferrer, un dia, en tornar de la font a cercar aigua, va trobar un dels seus professors.

Aquest bon home va convidar a visitar la família Masaryk per a fer constar que el noi no havia de fer de ferrer i que tenia disposicions més que suficients per a continuar la carrera. Llavors Tomàs Masaryk va tornar a Ceykovic com a mestre auxiliar, treball que li permetia continuar els estudis. Al cap de poc temps Masaryk parlava perfectament l'alemany i el llatí i havia perfeccionat els seus estudis lingüístics sobre l'eslovac.

Masaryk va fer el doctorat en Filosofia a Viena. L'any 1882, quan la Universitat de Praga es va dividir en Universitat Txeca i Alemanya—cosa semblant passarà un dia a Barcelona—, Masaryk era professor de Filosofia a la Universitat txeca.

Essent professor va fundar dues revistes, on va escriure innombrables articles. L'any 1891 era diputat al Parlament centrista de Viena, càrrec per al qual fou reelegit dues vegades.

Uns quants dies abans d'èsser declarada la guerra d'Àustria contra Sèrbia, Masaryk en una sessió de la Cambra demanava al Govern que el nomenés com a àrbitre del conflicte. El ministre, comte Berthold, va contestar que el Govern no estava disposat, en aquella hora, a subvencionar professors necessitats.

Durant la guerra, Masaryk començà els seus viatges a Holanda, Suïssa i Itàlia. Prop dels txecs emigrats o presoners dels exèrcits aliats predicà la idea de la independència de la pàtria i organitzà legions que combatessin contra els Imperis centrals.

L'any 1915 fou nomenat professor del Kings-College de Londres, però això no impedeix que més tard vagi a Rússia i Sibèria a organitzar legions txecoslovàques. Des de Sibèria va al Japó i als Estats Units, on fa propaganda a favor de la independència de Bohèmia i Eslovàquia i a Washington publica la declaració d'independència del seu país. Entretant, a París, es constituïa un govern de Txecoslovàquia. El 21 de desembre de 1918, Masaryk, president de la República de Txecoslovàquia, entra a Praga ovacionat per una gran multitud. El fill del cotxer de la família imperial s'instal·lava al castell reial i imperial de Praga. I encara hi és.

***

No hi ha cap rei d'Europa que tingui el prestigi personal de Masaryk, un prestigi que no ve d'èsser fill del seu pare i d'haver nascut rei o príncep hereu d'una corona. Els grans prestigijs de la democràcia són molt més forts i es funden no en ficció, sinó en mèrits personals. Masaryk ha estat objecte d'un homenatge mundial. La premsa li ha dedicat milers d'articles, els hi ha dedicat de franc i de bona fe...

En pocs llocs com a Catalunya la lliçó de Masaryk és una gran lliçó i un gran exemple. En aquest país, on n'hi ha prou amb un títol nobiliari més o menys antic i autèntic per a ésser ministre o alcalde d'una gran ciutat, el cas Masaryk mereixeria una gran propaganda. En aquest país monàrquic i feudal que no coneix la llibertat i on es predicava que és igual la monarquia o la República, la fe de Masaryk i la seva lleialtat als principis democràtics ens haurien d'ensenyar que fent oportunisme i política menuda no es guanya.

Llegint la història de Masaryk no troba-

reu ni una claudicació. Al professor Masaryk no li era igual República o monarquia, democràcia o dictadura. Masaryk no hauria dialogat amb el dictador: Masaryk no tenia per lema: «el cas és no anar a la presó».

Masaryk no tenia la pràctica de fer politiqueta, no sabia el que era la política de casinet d'un ajuntament, no sabia fer eleccions, no es creia un tècnic de la política

Un dels últims retrats del President Masaryk

segons el concepte que d'aquesta tècnica tenen alguns catalans.

Masaryk només creia amb la fe i lleialtat escrupolosa als principis patriòtics i democràtics. El professor Masaryk no va pensar mai a fer diners. Pobre com era, va guanyar la independència de la seva pàtria, i quan fou elegit president de la República era un dels ciutadans més pobres del seu país.

L'exemple de Masaryk demostra que no es triomfa fent oportunisme, ni política de pactes secrets entre senyors «representatius», ni mercadejant amb els principis, ni aliant-se amb gent sense principis.

Tot fent oportunisme no hem pogut obtenir ni la cooficialitat de l'idioma com tenen tots els pobles civilitzats, ni el dret d'ensenyar l'idioma a les escoles. I seguim creient-nos tan hàbils i tan tècnics de la política, i qualifiquem d'aficionats i d'irresponsables els homes que encara creuen amb els principis i amb el jugar net.

Veieu ningú entre nosaltres que tingui un prestigi pur com Masaryk, que hagi sabut conciliar la fe amb els principis patriòtics i amb els principis democràtics?

Malauradament només es veuen tècnics en l'art de les eleccions jugant-se els principis i presentant homes sense fe; uns tècnics que perden totes les batalles importants i que abans de començar la batalla ja han perdut perquè s'han jugat els principis.

No insistim mai prou sobre aquest punt, un dels aspectes més comprometedors de la nostra avarícia, de la nostra falta de generositat.

— I què són, pare, les garanties constitucionals?
— Ja no me'n recordo. Això són coses de quan era jove.

Els Dijous — Blancs

LA REPRESENTACIÓ DE CATALUNYA

Ja abans de caure la Dictadura havíem manifestat que no creiem en l'eficàcia de la unió sagrada. Aquestes unions, aquestes manifestacions de solidaritat, només poden fer-se en certs moments i amb programes concrets i limitats. Si l'opinió no tingues experiència, ara començaria a adquirir-ne. L'eterna unió sagrada ens obligaria a sacrificar impossibles, com per exemple fer els ulls grossos davant les mostres que ens acaben d'ésser oferides de l'aprenentatge diplomàtic del senyor Puig i Cadafalch. Com que el partit on milita el senyor Puig no ha funcionat mai d'una manera democràtica i té totes les característiques d'un partit personalista, la unió sagrada i la reverència cega a uns «prestijis» que quan relisquen acusen els altres d'inacció, ens exposaria a molts disgustos o a perdre la sensibilitat. Val més que els responsables puguin anar acusant l'airresponsables els seus adversaris.

No sembla, doncs, que pugui haver-hi cap vacil·lació sobre el mite de la unió sagrada.

D'aquesta conclusió se'n desprenen d'altres. La principal jo la resumiria dient que Catalunya no és de cap persona o personalitat, ni de cap partit, i, per consegüent, no hi ha ningú que representi Catalunya.

Es possible que en certs sectors això sigui considerat com una idea dissolvent. No obstant, dintre els partits del catalanisme militant encara no es veu ningú que pugui atribuir-se la representació del país. Entre tota la comunitat dels catalans només hi ha un home que en alguns moments, malgrat no tenir només que el mandat de senador, hagi representat Catalunya. Aquest home és el senyor Ramon d'Abadal i Calderó. Altres ciutadans només han tingut representacions oficials. He nomenat el senyor Puig i Cadafalch, al qual no m'atreveiria a negar ni el seu patriotisme, ni la seva manca d'habilitat, ni les seves idees romàniques, com que la llibertat ha de venir del sabre. Actualment, l'únic home que pot parlar en nom de Catalunya és el senyor Maluquer, i no precisament com a president de la Diputació, sinó com a president intel·ligent de la Diputació, com a home de cor.

Com que no sóc anarquista, quan el senyor Puig era president de la Mancomunitat veia en ell el representant de Catalunya. Però els documents que ell ha publicat — i consti que ningú no té un interès personal a inutilitzar aquest senyor — demostren que de president de Catalunya només ho era oficialment. En canvi, el senyor Maluquer ha demostrat que sense inspiracions de partit és capaç d'interpretar el pensament del país a cada instant. I ho fa tan bé que adhuc arriba a treure partit del seu monarquisme, la seva única tara. Tota la seva actuació i especialment l'interès que des del primer moment ha demostrat per l'amnistia fan que la gent digui: «Es curiós: i aquest home és monàrquic.» I d'aquesta tara, únicament imputable a l'edat, el senyor Maluquer n'ha tret una renda de popularitat. El cas mereix ésser consignat perquè gairebé tots els monàrquics que fins ara han actuat a Barcelona s'han distingit per la seva inexistentia o per les seves idees d'opressió.

Quedem, doncs, que cap partit pot demanar solidaritat ni cap dels seus homes pot parlar en nom de Catalunya, i que en aquest moment Catalunya és el senyor Joan Maluquer i Viladot, a qui — ho diré en estil monàrquic — Déu guardi la vida per molts anys.

M. B.

MIRADOR INDISCRET

Un conflicte del treball

L'alcalde dictatorial de Manresa, senyor Montardit, un parell de dies abans d'haver de deixar el càrrec crida al caixer de l'Ajuntament i li demana que li faci efectives les 1500 pessetes de les seves despeses de representació corresponents al mes de febrer, més 1500 pessetes més.

— Si no m'ho mana per escrit — diu el caixer — no les hi puc pas donar.

Es compleixen totes les formalitats i el batlle, després de ben comptats els bitllets, se'ls embutxaca.

En pendre possessió l'Ajuntament nou, el senyor Montardit dona les seves raons:

— A mi la Dictadura em va llogar per fer d'alcalde. Ara em despatxa i, com a tot empleat, m'ha de ser concedit un mes d'indemnització. Per això vaig cobrar la mensualitat de febrer i una altra...

— Haurem de portar l'assumpte al Comitè Paritari — diu que va dir el regidor que es va refer primer que els altres de la sorpresa general.

Lliçons d'etiqueta

Quan el senyor Milà i Camps va donar a la Diputació aquells balls i aquells banquetes d'una magnificència faraònica, no en va tenir prou amb els criats de la casa i es va veure obligat a llogar-ne bastants més: gent disciplinada i de bona voluntat, però poc versada en les filigranes de la gran etiqueta.

En Milà i Camps els va reunir, i ell mateix els va donar les ordres.

— Vosaltres — va dir — no heu de fer res més que estar-vos quiets, no moure-us gens ni mica. Que passa un conde?: quiets. Que passa un marquès?: quiets. Que passa el rei?: quiets. Que passo jo?: quiets. Vosaltres, sempre quiets. Els compliments ja els farem els senyors.

El bon dia

Don Joan Maluquer i Viladot entrava al despatx de la Presidència de la Diputació. Era el dia de la presa de possessió. Un uxier, servicial, féu:

— Buenos dias...

Don Joan li va clavar una mala mirada. — ...Ai, vull dir bon dia — féu l'uxier tornant-se tot vermell, com volent dir: Feia tant de temps, que ja ni me'n recordava!

Una família que ha anat a menys

Els nostres lectors ja devien endevinar, per unes declaracions que no va poder fer a un redactor de la casa, que el senyor Andreu Gassó i Vidal és un home d'una gran serietat; res no ho demostra tant com la manera de pendre's la direcció provincial de la U. P.

Un ciutadà que el coneix de tota la vida, ens explicava:

— Aquest Andreu no farà mai carrera, en política. Son pare no li va deixar res d'aquella murrieta de vell sagastí que el caracteritzava. Era un home que sempre tenia paraules afalagadores per tothom, fos del color polític que fos. Així va arribar a ser regidor, diputat provincial i fins governador interí moltes vegades. Tenia una finiqueta a Tiana, on li criaven l'aviam per a les festes senyalades. Quan s'esqueia el temps de matar un porc que li engeixaven, no deixava cap any d'enviar un cabasset amb tast del porc a les autoritats: capità general, governador civil, president de l'Audiència, etc. Una vegada, comentant aquests obsequijs, li vaig dir: «Caram, don Josep, si en reparteix tant, no li deu quedar gens de porc per vostè.» I ell va dir-me, dant-me un copet a l'espatlla: «Fugi, home, el que regalo ho encarrego al canceller del carrer del Vidre; és casa de confiança...» Res, si el pare de l'Andreu hagués viscut, no s'hauria pas enredat amb la U. P.

Intents de diversió frustrats

El senyor Casals Torres, president d'una U. P. qualsevol, i que es feia la il·lusió de tenir una gran popularitat a Sant Martí, va decidir esbargar-se, ara que el carnaval l'hi brindava ocasió.

I, decidit a oblidar les penes amb l'aldarull carnavalesc, s'encaminà a un ball de màscare que es celebrava en un centre d'aquella barriada.

Efectivament, tot just entrava a la sala, una grotesca cavalcada representava un enterrament de la U. P.

El senyor Casals Torres va dir rient: — ¡Caramba! ¡Qué bromistas son en este barrio!

Però la seva rialla era de conill.

Una poma per la set

El senyor Rubí, cap de cerimonial de la Diputació, del qual guarden tan bona memòria els que foren professors de la Universitat Industrial, ha tingut ocasions (i no n'ha deixada perdre cap) de demostrar una flexibilitat d'espina que diffoïment li hauria suposat qualsevol que només el jutgés per la seva compulsió.

Es veu, però, que si el cos del senyor Rubí es plegava, les seves conviccions seguïen inflexibles, guardades amb set panys i set claus.

La prova és que no s'havia donat de baixa de la Lliga i que, bon punt va creure arribat el moment oportú, va fer anar a pagar les quotes endarrerides de tots aquests anys en que ésser soci de la Lliga i cap de cerimonial de la Diputació eren condicions incompatibles.

Jo no jugo

Algú pretén portar una escissió al Col·legi d'Advocats. Aquest algú és el senyor Ròmul S. Rocamora, pupí simpatitzant fins al dia 28 de gener, que ara vol demanar la col·legiació voluntària. Se'n vol anar, en una paraula.

Comentant la seva actitud, un membre de la Junta legítima deia:

— Aquest bon home fa com les criatures quan juguen a guerres i perden. Diuen que s'han enfadat i pleguen. Mentre manaren ells, li anava de primera, però ara, com que l'han deixat a l'oposició, fa l'enfadat i diu que vol plegar.

Aquests erudits!

Tothom reconeix les dots de simpatia, de bondat i de cordialitat del senyor Massó i Torrents, de l'Institut d'Estudis Catalans, ex-president de l'Ateneu Barcelonès, autor de molts treballs d'història literària. També és sabut que, acostumat al maneig de textos antics i documents d'arxiu, està més ben informat de les Gesta Comitum Barcinonensium que de l'actualitat.

Era el dia de la renovació de la Diputació. El senyor Maluquer i Viladot presidia, la gent aplaudia segons quins diputats, aplaudia el català que tornava a ésser instal·lat amb idioma d'aquella casa... Passava tot això i moltes coses més.

El senyor Massó i Torrents, amb la seva figura bonhomiosa i la seva barbeta tal·múdica passejava per davant de la Ponència de Cultura.

— I doncs, que hi fa per aquí, senyor Massó? — va preguntar-li un conegut.

— Res, espero que em rebí el ponent, senyor Robert — va contestar el senyor Massó i Torrents.

Va haver-li d'explicar que el senyor Robert ja no tornaria per aquella casa.

Traducció directa

Reunió d'estudiants.

Donades les circumstàncies actuals, l'efervescència juvenívola, hi ha una mica de xivarri.

Un estudiant demana la paraula per tractar d'un assumpte. El delegat governatiu s'hi oposa perquè la qüestió no consta en l'ordre del dia. Salta un dels presents amb la solució a punt.

— És que pot ser inclosa a rocs i preguntes.

Cal aclarir que aquest estudiant tradueix, una mica massa literalment, la paraula castellana ruegos.

Una prova més de dinamisme

Amb data 8 de febrer, J. B. Alemany — que és capaç d'existir i tot — ha escrit des de Nova York un article: *L'Estelrich a Nova York*, que *La Veu* ha publicat fa tres o quatre dies. Acaba així aquest document històric:

«El fracàs d'aquesta (la temptativa d'En Macià), i encara més el contacte personal amb el coronel, produïren una desil·lusió, un pessimisme dolorós que ha durat fins a la caiguda del directori, esdevinent que ha coincidit amb l'arribada ací d'aquesta vemada (?) d'entusiasme, de vitalitat, de dinamisme efecax que és l'Estelrich i que ha guarit molts cors nafrats. Ha tornat l'esperança. La recança de poder fer tan poc de tan lluny, els és aminorada en veure que encara li resten, a Catalunya, lluitadors tan magnífics com l'Estelrich.»

Es veu que no fa senyor

A les oficines de la Transatlàntica, el senyor marquès de Comilles i comte de Güell tenia un ordenança de cognom Escudero. Això proporcionava al primer la satisfacció feudal de poder manar al segon:

— Escudero, t'raigame tal cosa.

Però l'ordre que ben pocs ordenances s'haven sentit mai donar era aquesta, que donava el comte:

— Escudero, tire de la cadena!

Ara, a l'Ajuntament, el comte segueix fent executar aquesta senzilla operació, que deu reputar baixa i servil, per un porter de vara. Es una cosa que no s'havia acudit, per exemple, al senyor Milà i Camps, amb tota la seva mania sumptuària.

Entre caixes

El dia del benefici d'En Montero, al Teatre Nou, es trobaven a l'escenari En Santiago Rossinyol i Josep Maria de Sagarra. Es representava *La bona gent*, i els dos autors assistien a la representació d'entre caixes estant. L'actor Guitart va dir un dels *latiguillos* de l'obra, i el públic es va escalfar de mala manera.

— Això dels *latiguillos* — va dir En Rossinyol — és molt agraït. Si jo no n'hi poso més a les comèdies, és perquè no se m'acuden.

— Tots ho fem, tots ho fem... — va concloure En Sagarra.

La gent que pensa

A l'època de les òperes de Meyerbeer, un gran diletant de Barcelona va enviar un exemplar en rústica de *Gli Ugonotti* a cal relligador.

Arribat el dia de recollir-lo, surt l'amo, el salutà i li fa ofícios:

— Ja li he esmenat l'errada que no sé si s'havia adonat que hi havia a les cobertes.

I ensenyava les cobertes relligades, on, escrit amb lletres d'or hi havia «Gil Ugonotti», tot dient-li:

— Deu ser un músic italià, oi?

Un que ha ascendit

L'Estelrich, tot just arribat d'Amèrica, ja ha fet dos viatges, un a Mallorca i un altre a Madrid, durant els quals ha fet — diuen — importants gestions polítiques. L'ha acompanyat Eduard Nicol, el qual, d'aquesta feta, ha arribat a tanta importància que fins a La bona taula de La Nau ja li han preguntat què menja i com ho menja.

— Fa una carrera ràpida aquest xicot — deia algú a la F. B. M. —. En poques setmanes ha passat de *groom* a secretari.

El "recordman" Carrion

La recaptació mínima de la temporada passada, al Teatre Romea — 6780 pessetes — la va obtenir una representació de la famosa obra *Arteria*, d'Ambrosi Carrion. La recaptació mínima d'aquest any al mateix Teatre Romea — 78 pessetes — l'ha aconseguida una representació de la famosa obra *Molock i l'inventor*, del senyor Ambrosi Carrion.

Disposat a batre tots els rècords, el senyor Carrion no s'ha acontentat amb aquestes belles performances. Dilluns va fer quinze dies estava anunciant *Molock i l'inventor*, però la funció es va haver de suspendre perquè a l'hora d'aixecar el teló hi havia, només, tres butaques venudes.

Un vodevil recent

Els quatre personatges d'aquest vodevil són prou coneguts a Barcelona; en són tant que només podem dir-ne els noms a cau d'orella a les persones de confiança.

Ella és una gran entretinguda italiana, amb tot un pis en una gran via ciutadana, auto amb xofer, joies, pells, etc. Aquesta senyora compta amb un important protector, però no s'està de concedir els seus favors a d'altres menors contribuents.

Primera escena. — Animada conversa entre la senyora i un dels protectors del segon team, un senyor de ventre voluminós i barba ben proveïda. Truquen a la porta i, tement l'aparició del principal accionista, ell passa clàssicament sota el llit, lloc tan clàssic com l'armari, però amb l'avantatge d'ésser més ventilat.

Segona escena. — Compareix el visitant que ha trucat, que és un altre protector secundari que no fa gaire deia d'ocupar — i no pas de bon grat — un important càrrec públic. Llarga entrevista entre la senyora i ell. El de sota el llit no dona senyals de la seva presència. Tornen a trucar a la porta. El segon visitant surt a corre-cuita per l'habitació del costat i pot arribar a l'escala sense cap treballa molesta.

Tercera escena. — Aquesta vegada el que ha trucat és el protector titular de la senyora, i, per tant, la seva entrevista és la més llarga de totes. Per fi, se'n va. La senyora surt a acompanyar-lo.

Escena final. — La senyora torna a l'habitació i no veu enlloc el de sota el llit. I no obstant, hi és... però no pot sortir. Amb les oscil·lacions del moble, les barbes del primer visitant s'han enredat entre les malles del somier. L'home, amb un estoicisme exemplar, no ha deixat anar ni un xiscle. Amb paciència — no és pas cosa de deixar-se retallar la barba! — pot sortir de l'amagatall.

Un altre dia que es torni a trobar en un cas semblant, triarà l'armari.

Un altre de més antic

L'anècdota anterior ens n'ha recordat una altra de no tan recent, de la qual també hem d'ometre els noms.

Un metge barceloní, diguem-li el doctor X***, té un amic que té una amiga. Aquesta es posa malalta i el seu amic la fa visitar pel Dr. X***.

Al cap d'unes quantes visites, l'amiga es queixa. El Dr. X*** no ha pogut resistir els encisos de la seva clienta i ha començat una campanya de conquesta. Però el protector de la noia no s'ho pren a la valenta. Diu a l'amiga:

— Fes veure que cedeixes. Convida'l a venir a casa teva tal dia a tal hora.

Té lloc la cita. El Dr. X*** es pensa tocar el cel amb les mans i les dents quan, sentint-se el timbre de la porta, ha de recórrer a l'amagatall de rigor: a sota el llit. El visitant, que no és altre que l'amic de tots dos — d'ella i d'ell —, sembla no tenir cap pressa. S'asseu, es fa portar de beure, es treu un cigar i va per encendre'l. Però l'encenedor falla unes quantes vegades seguides. Aleshores, amb naturalitat, tombant-se cap a l'amagatall de l'amic deslleial, pregunta:

— Que tens foc, X***?

El "Real Cuerpo de la Nobleza" a l'Estable de l'Ardiaca

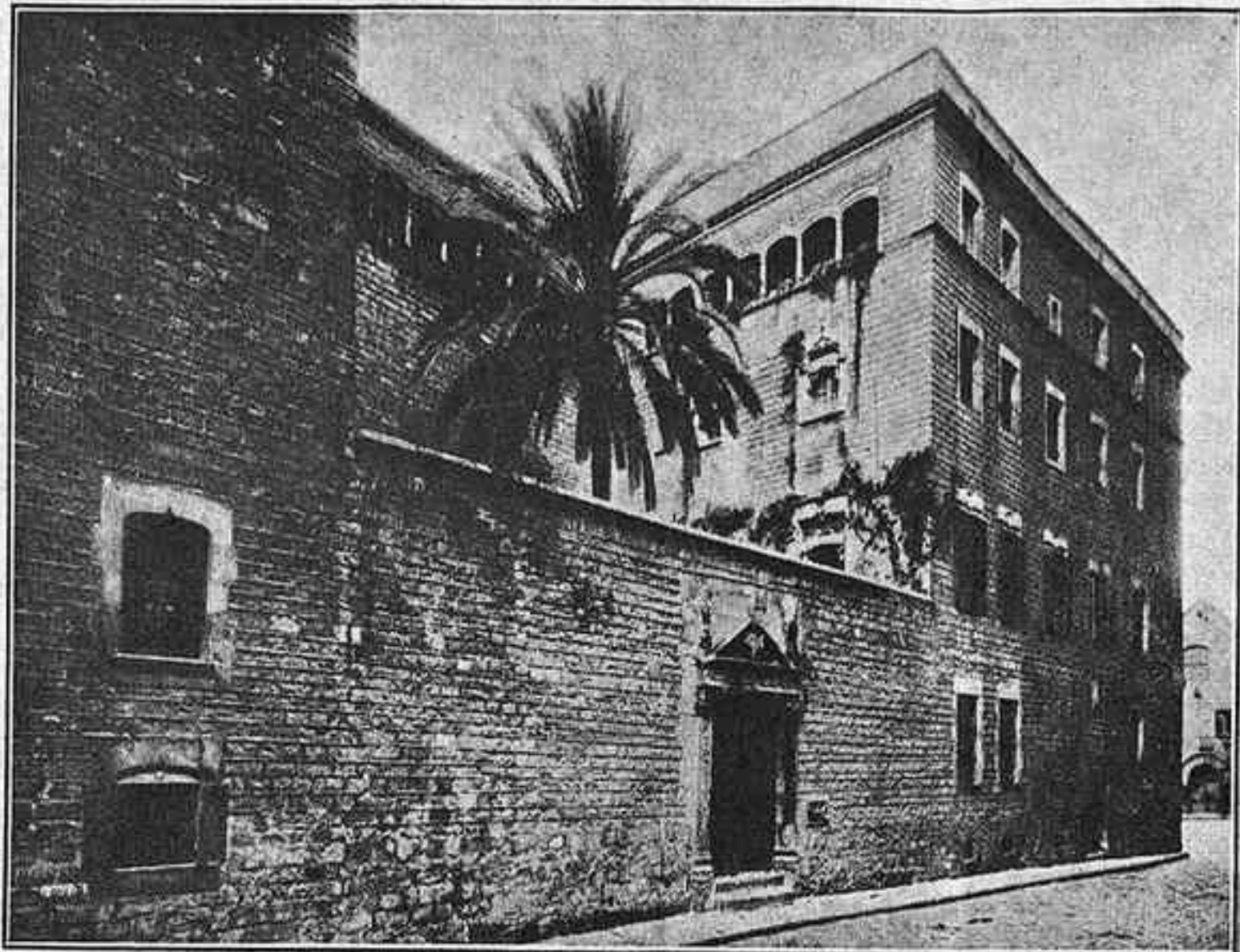
Plens de santa indignació i amb el rostre ruboritzat per la vergonya, agafem la ploma per a protestar amb tota l'energia que ens permeten les nostres forces humils, del fet inqualificable perpetrat en 1926 pel Baró de Viver, amb la complicitat del senyor Nebot F. de P., d'instalar no menys que el «Real Cuerpo de la Nobleza»... ; mai dirien a on? A l'estable de la Casa de l'Ardiaca!

Ja feia temps que havíem sentit dir que

ca, amb les menjadores corcades, enteranyinades, polsoses i buides... Ens decidírem a entrar-hi, i quina seria la nostra sorpresa en trobar-nos que el «Real Cuerpo de la Nobleza» ocupava tota la planta baixa de la Casa de l'Ardiaca!

Ja se'n atansa un lacai alt i gros com un Sant Pau, tot guarnit de galons i cordons daurats:

— *Desee usted visitar e' Palacio de la Nobleza, caballero?*

La Casa de l'Ardiaca. — Façana del carrer de Santa Llúcia

això de la noblesa cada dia perdía més importància i que, al mercat, els oferiments sobrepujaven la demandada. Potser hi contribueix el fet que a Roma, per quatre quartos, en venen tanta com en vulguem; mai hauríem pogut sospitar, però, que hagués anat tan a menys la cosa, que hagués de fer cap a les quadres de la Casa de l'Ardiaca. L'amic que ens comunicà la nova ens referí planyivol les malaurances d'aquest pobre «Real Cuerpo» i ens digué que ja en 1924 hagué de veure's foragitat a empenes, el mateix que un indesitjable, del lloc on s'havia estatjat durant alguns anys «a precati»: una cambra de l'Arxiu de la Corona d'Aragó.

Tantes desventures ens feren pensar que el pobre «Real Cuerpo de la Nobleza» deu tenir l'espasa massa rovellada per a defensar-se dignament i, per caritat, anàrem a visitar el senyor arxiver de la Corona d'Aragó, causa principal que ara es trobi on es troba el «Cuerpo», per tal de demanar-li explicacions, amb el propòsit de trencar una llança en defensa del dissortat.

— Fugi, home! — exclamà el senyor arxiver. — Vostè està mal informat; aquests senyors del «Real Cuerpo de la Nobleza» no necessiten qui els defensi. Ja poden anar ben sols. El meu antecessor senyor González Hurtebise els cedí aquí mateix, a l'Arxiu de la Corona d'Aragó, unes habitacions, en les quals li digueren que instal·larien l'arxiu-biblioteca del seu famós «Real Cuerpo», i al cap d'una pila d'anys no havien fet res més que pendre possessió d'aquelles cambres i de les claus corresponents, àdhuc les del carrer. Imagini vostè el que vol dir que uns senyors que no tenien res a fer aquí dintre tinguessin les claus d'aquest Arxiu! Cregui'm, sempre és desagradable tenir rellogats, i tothom se'n desfà, si pot.

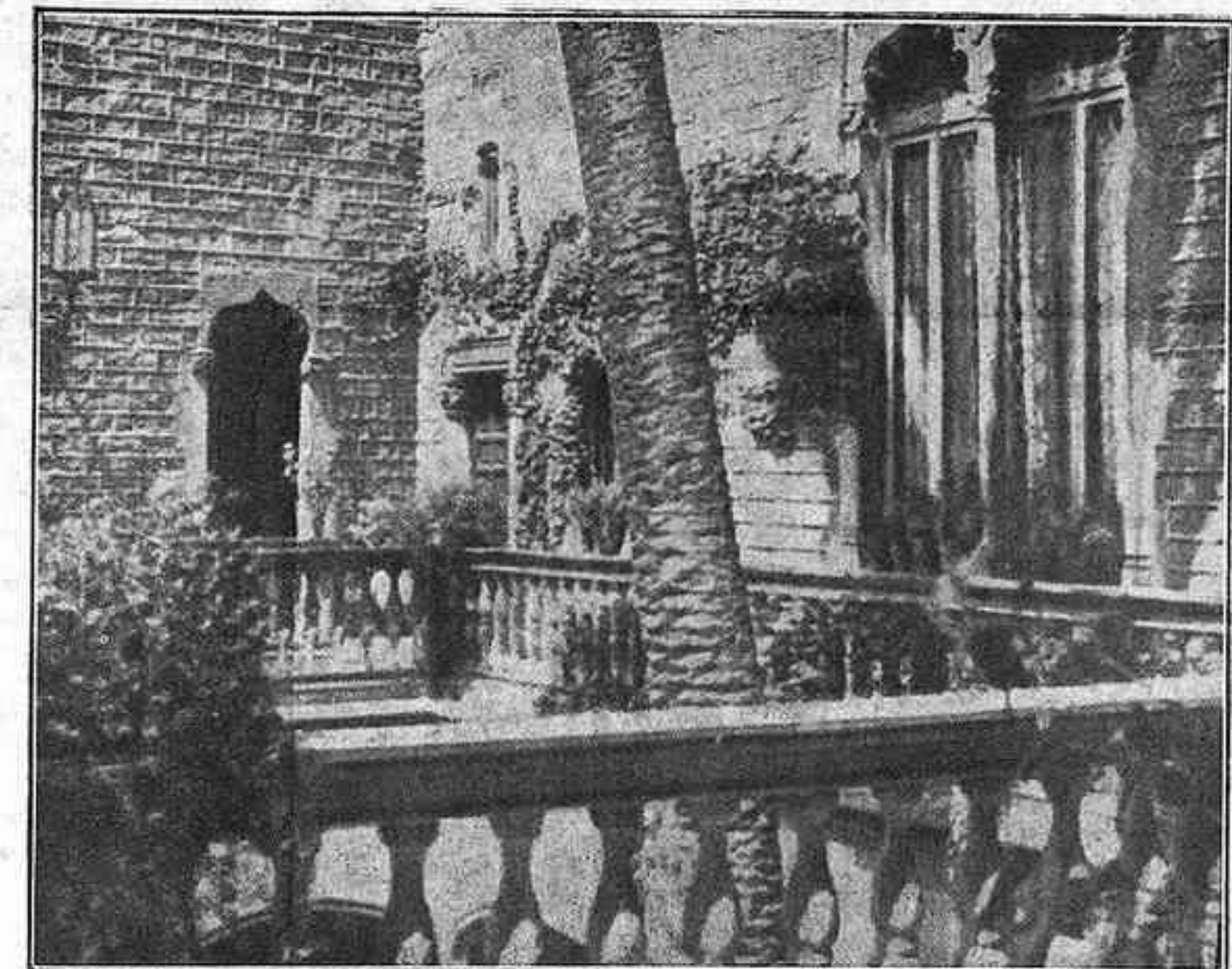
Un xic confusos eixírem d'aquella casa, travessàrem la Catedral, passàrem e' claustre i en eixir per la capella de Santa Llúcia ens quedàrem plantats una estona al davant de la Casa de l'Ardiaca. Ens imaginàvem els membres d'aquell «Cuerpo» dissortat, lassos, avergonyits pel tracte que rebien dels edils barcelonins, arruïats en un recó llobreg de l'antiga quadra de l'Ardiaca

— Ah! — exclamàrem bon xic desconcertats — jo em creia que això era la Casa de l'Ardiaca.

— Això era abans; ara se'n diu «Palacio de la Nobleza».

— Però si ens havien dit que vostès estaven allotjats a la quadra de l'Ardiaca.

— Si això era la quadra de l'Ardiaca, a nosaltres ens té ben tranquils. La qüestió és que ara, tots els baixos d'aquesta casa estan perfectament restaurats. Hem sentit dir que hom els destinava a instal·lar-hi les dependències de la «Fundació Massana» i que aquest magnífic saló que vostè veu, era

Un aspecte del pati de la Casa de l'Ardiaca

destinat a les exposicions que aquesta Fundació havia d'organitzar; però primer és el «Real Cuerpo de la Nobleza» que totes aquestes insignificàncies.

En aquell moment arriba un senyor i el crient ens el presenta:

— El señor conde de Vilanova-Rosselló. — I adreçant-se a ell i senyalant-nos: — Un periodista.

Aquest senyor comte és un home expansiu i cordial. Tot seguit ens fèrem íntims amics i es disposà a informar-nos de la veritat veritable, no pas de l'oficial:

— Miri, amb tota sinceritat li vull dir que a nosaltres ens instal·laren aquí... — Perquè el seu arxiu i la seva biblioteca es desenrotllessin com cal, potser? — interrompèrem — Perquè duguessin a terme les altes funcions que els corresponen?...

— Sant innocent! Això és el que deia l'informe que féu el senyor Nebot F. de P. per encàrrec del baró de Viver per a justificar la nostra entrada en aquesta casa. La veritat, però, és que ens instal·laren aquí... — vigila a dreta i esquerra, i abaixant la veu continuà: — per a vigilar!

— Vigilar! — exclamàrem — Vigilar què?

I signant misteriosament amb l'índex cap al sostre continuà:

— Aquesta gent de l'Arxiu Municipal! Són uns separatistassos terribles!

— Però si nosaltres ens creïem...

— Res, home, res! Biblioteca? Arxiu? Si no tenim ni un llibre ni un document!

— Però, per això ocupen tots aquests locals?

— La qüestió és rebentar aquests senyors d'ací dalt. Veu? El primer que fèrem fou aixecar aquest embà i tancar l'escala interior que dona a l'Arxiu Municipal. Tallàrem les línies elèctriques i els tubs de la calefacció per allò on ens convingué i així tinguérem llum i bona temperatura pagant la Ciutat, mentre deixàvem una pila de dies mitja Casa de l'Ardiaca sense llum i sense calefacció. Ens fèrem les claus corresponents... i així podem entrar sempre que ens doni la gana. Vegi si els hem rebentat, que el Patronat Massana ha hagut de llogar un pis per a instal·lar-hi les escoles de bells oficis que havien de funcionar en el lloc que nosaltres ocupem; havien iniciat gestions perquè l'Arxiu Notarial de Barcelona fos portat a aquesta casa, per tal que pogués ésser consultat pel públic i, com que nosaltres els prenguérem el lloc, ho haguérem de deixar córrer i ara... ja està llest! De vegades ve algú i a dalt li diuen que a la planta baixa hom pot veure un important fragment de la muralla romana. Se'n poden entornar. Aquí no hi entra més Així que baixem els preguntem: «Ja són nobles vostès?» i si ens responen que no... ja que el «Real Cuerpo de la Nobleza»... i encara! Això sí: som molt exigents. Aquí té vostè En Milà i Camps, per exemple. No pot pensar vostè el que ha arribat a fer per a entrar-hi. Res: no el volem! No n'és prou.

Eixírem de bell nou al carrer. El cap ens donava voltes. Ens semblava bon xic gruixut que uns senyors tan «nobles» tinguessin les claus de l'Arxiu de la Ciutat, confiat de tal manera a la custòdia personal de l'Ar-

L'APERITIU

Crim i càstig. — El llibre que s'edita ven a França abans de la guerra, entre altres coses tenien d'obeir a una de molt important, tenien de servir per col·laborar en un viatge. El llibre era un element de turisme. Es podien fer llibres de trescentes, fins de trescentes cinquanta pàgines, que es poguessin llegir en un viatge llarg una mica sotraguejat, de manera que entre la lectura s'hi pogués intercalar una mitja aventura d'amor o una aventura completa, que entre trenta i trenta pàgines es pogués trencar un son, menjar una truita freda, o fondre els ulls en la lírica verdor d'unes arbres despentinats, o d'una prada molt tendra rapada amb la màquina del zero per aquestes vaques lentes i maternals que omplen les oleografies de tota una època.

Avui dia els viatges són més ràpids, la gent d'una certa posició viatja pels aires, dins d'unes cabines hermètiques, que tenen un no sé què de parets de guitarra. Com que el viatge és més curt, la lectura i el negoci editorial tenen d'adaptar-se a l'aviació. Es per aquesta causa que els editors francesos llencen llibres de format petit, amb lletra grossa i molt espaiada, que hom els pot llegir en un temps breu, duren l'estona necessària perquè faci l'efecte un comprimit d'aspirina, o perquè un compregui perfectament que no hi ha res a fer amb una senyora determinada.

Tornant als llibres dels viatges en tren anterior a la guerra, resultava que una novella massa curta era inadmissible, com també eren inadmissibles aquestes grans màquines literàries a les quals no els ve de cent ni de dues centes pàgines, escrites per autors independents i rústics que tenen un alè de bou i una empena elefantina.

Es per això que les novel·les russes encaren en mans dels editors francesos, tenien de sofrir per força tota mena de mutilacions. No és que el llibre deixés d'apassionar, però era massa llarg, massa espès. Només els podien llegir els que feien viatges a l'Oceania amb un humor negre i un coratge alarmanat. És clar, el mercat era reduït i el negoci resultava pessim.

Dels autors més perjudicats per la mutilació fou Dostoievski; la casa Plon es cuidà d'editar la traducció francesa de les seves obres més importants, però aquells llibres de coberta groga eren tan esquilats que es perdía la meitat del gust de l'obra. Més tard les coses s'han anat adobant, hi ha hagut una mica més d'escriurel, i la casa Bossard, per exemple, s'ha entretingut donant traduccions íntegres i definitives dels grans autors russos.

Una de les obres que jo havia llegit, ja fa bastants anys, completament mutilada, era *Crim i càstig*, de Dostoievski, i encara és l'hora que no ha sortit en francès una traducció completa d'aquest llibre.

Però Andreu Nin, el català de la República dels Soviets, ens ha donat precisament aquests dies una traducció sencera i vivíssima de *Crim i càstig*, que és potser la primera que surt en llengua romànica sense mutilacions. I és impressionant llegir en el nostre català d'ara, tota la nerviosa putrefacció del llibre genial. Es nota, però, en la versió d'Andreu Nin com una falta de contacte amb el nostre llenguatge del carrer, un excésu puritanisme gramatical que potser encara una mica la bona qualitat del diàleg. Malgrat aquesta petita tara, la nostra llengua amb les puntes de verdor o d'acidessa, de vegades tan directament biològica, s'encasta d'una manera brutal al realisme sense contemplacions de Dostoievski.

Amb aquest autor únic, a mi em passa una cosa peculiar. Recordo que pels volts dels meus vint anys em vaig enfonsar amb tota la passió dintre el celestial manicomi — celestial o infernal, com vulguem — de la seva lectura. Del meu pas per Dostoievski me'n van restar totes les garrotades necessàries als nervis, tots els blaus i macadures al cor. Per sortir d'aquesta mena de malaltia, calen després moltes hores de platja, moltes farses de titelles i moltes cuixes de *girl* posades en fresc. Després en resta un record inesborrable, durant la convalescència us sentiu adolorits de tots els mals de queixal que pateixen els folls més autèntics i de més gruix que s'han fet viure amb la ploma.

Quan ja fa temps que heu deixat la lectura de Dostoievski, us fa una mandra terrible encarar-vos amb *L'idiota* o *Els germans Karamasov*. Sabeu perfectament que aquella lectura us va fer perdre molts fofats. Ara que també sabeu que la compensació del dolor fou magnànima, i a la fi no us podeu estar de tornar-hi garantint-vos amb tota la serenitat i tota la sang freda que poseu, que a la fi no us serviran de res.

Jo divideixo les lectures entre Dostoievski i tots els altres. Si us queden només amb els altres i volen oblidar Dostoievski, seran tan inconscients, com aquells que es pensen que les bombes són fetes de sucre candi i que quan reboten no passa res.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Setmana Santa a Sevilla

Excursió acompanyada i a realitzar en un magnífic Autocar Pullman

baix la direcció de

VIAJES MARSANS, S. A.

Rambla de Canalotes, 2 i 4. - BARCELONA

QUINZE DIES DE DELICIOS VIATGE PER ESPANYA

Preu per persona, tot inclòs: 990 pessetes

Itinerari: Barcelona, Lleida, Saragossa, Calataiud, Monestir de Pedra, Alhama d'Aragó, Guadalajara, Madrid, Valdepenyes, Còrdova, Ecija, Sevilla, Granada, Baza, Múrcia, Elche, Alacant, Alcoi, València, Castelló, Tarragona, Sitges i Barcelona.

SORTIDA: el 10 d'abril

ESTUFES · BRASERS · CUINES

Carbons PERMANYER

Clarís, 13. Telèf. 10723-52081. Barcelona

RAMON BES & C.ª

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utilitatge per les Arts Gràfiques

Agullers, 1, i Via Lalotana, 4. BARCELONA
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telefònica: DANIBES

BRILLANTS
TOTS TAMANYS
I QUALITATS =

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33
Passatge Bacardi, 2

LA FUTURA POLÍTICA URBANISTA DE BARCELONA

Urbanització Regional

En aquest moments de reorganització política, quan les corporacions públiques adoptaran estructures que poden durar temps, ens interessa pensar en el futur de Barcelona. No s'oc sol a creure que la ciutat de Barcelona té la més alta influència en la vida de l'esperit de Catalunya. Barcelona és un instrument magnífic de la nostra vida col·lectiva; i és un pes que compta, cada cop més decisivament, en la balança de la política espanyola. Hem de fer més perfecte i més feixuc aquest pes.

Set anys no passen debades, i, menys que en altre cosa, en política. Carles Soldevila, amb aguda percepció de la realitat, votava l'altre dia per l'aprofitament d'aquests set

imminent, sinó per a evitar que, en el desordre de la construcció i de la indústria, es creïn obstacles grans a la perfecció de la seva formació. Creu que és hora de determinar les masses de parcs naturals que deuen reservar-se, que s'han d'establir les ordenances i zones d'emplaçament d'indústries, les zones indestructibles d'agricultura, les línies de transports; en un mot, creu que l'estructura de la gran aglomeració de demà ha de cercar-se i ha d'imposar-se.

Posteriorment, a la *Revista de Catalunya* de febrer de 1926, amb el títol de *La qüestió fonamental de l'urbanisme: el país-ciutat*, explicava que «Un projecte d'urbanització territorial ha de salvaguardar els alts

Mirant a fora

Una correspondència interessant

L'any 1913, Masaryk, llavors professor de la Universitat de Praga, va fer un llarg viatge d'estudis. Durant molts dies fou l'hoste d'un pagès vell al qual Masaryk reconeixia una gran clarividència política.

En acomiadar-se d'ell, Masaryk va dir-li: — Sou un home de consell. Escriviu-me. La guerra va interrompre la correspondència entre el professor i el pagès.

La correspondència fou represa en acabar la guerra, quan Masaryk ja era president de la República.

Un dia Masaryk, parlant d'aquestes cartes a Benes, el seu ministre d'Afers estrangers, deia que el pagès li explicava coses molt interessants.

Ara el pagès ha volgut visitar Praga. Masaryk volia allotjar-lo al palau presidencial, però el pagès ha dit: — A la meua edat ja no és possible canviar de costums.

L'ex-xa de Pèrsia

Cap dels ex-reis que corren per Europa, especialment per la Costa Brava, tenia tanta simpatia com Ahmed Mirza, l'ex-xa de Pèrsia que acaba de morir. L'ex-sobirà no havia deixat al seu país una República, sinó un altre xa. És natural que un rei tingui per successor una República. Però si el rei és destronat i el seu lloc és ocupat per un altre senyor que es proclama rei, en aquest cas el destronat fa l'efecte d'un desposseït i el rei nou figura com un usurpador. I llavors l'ex-rei frueix d'una simpatia popular que no mereixen els ex-reis destronats per la República.

Ahmed Mirza va preferir els jardins de França als jardins de Pèrsia. Quan encara era xa es va instal·lar a París i a la Costa Brava. I, naturalment, un altre persa que havia estat sergent i havia arribat a ésser ministre es va creure ple de drets divins per arribar a ésser xa. Això ens ha permès de veure com comencen i acaben les dinasties reials.

Ahmed Mirza va preferir els jardins de certs moments l'illustre hereu d'un bandit sentia rebrotar els instints dels seus besavis reials. Un dia, en sortir de Pèrsia cap a París, tement no poder tornar, s'emportava totes les joies de la corona, aquells grans diamants, com el «Muntanya de llum», que tenen noms de conte de fades. El ministre Riza Khan, el xa actual, el va fer seguir i a la frontera el xa havia de restituir les joies.

El destronament el va deixar només amb les joies del seu ús personal. Això li ha permès un període de relativa esplendor i una llarga època de fer la viu-viu. I Ahmed Mirza ha mort pobre, a l'hospital americà de París.

Feia un quant temps que presentia la mort. Un dia quan encara era xa va somniar que tenia a la mà una bèstia estranya i nefisosa, d'ulls fosforescents i pel ericà que li deia: «Quan em tornis a veure estaràs molt a prop de la mort.» Recentment la bèstia s'havia tornat a presentar en somnis a l'ex-xa. I aquesta vegada la bèstia no havia parlat.

L'ex-xa havia estat una majestat fresca i rodona com un formatge. Ara estava a règim contra els perills de l'angina de pit.

— Per què m'ha de servir amagrir-me — deia —, si em tinc de morir?

Pobre Ahmed Mirza! S'accontentava que en passar ell la gent digués: «Mirza, és l'ex-xa de Pèrsia.»

Però en parlar d'ell no s'ha pogut dir mai: «Un de menys!»

El destronament el va deixar només amb les joies del seu ús personal. Això li ha permès un període de relativa esplendor i una llarga època de fer la viu-viu. I Ahmed Mirza ha mort pobre, a l'hospital americà de París.

Feia un quant temps que presentia la mort. Un dia quan encara era xa va somniar que tenia a la mà una bèstia estranya i nefisosa, d'ulls fosforescents i pel ericà que li deia: «Quan em tornis a veure estaràs molt a prop de la mort.» Recentment la bèstia s'havia tornat a presentar en somnis a l'ex-xa. I aquesta vegada la bèstia no havia parlat.

L'ex-xa havia estat una majestat fresca i rodona com un formatge. Ara estava a règim contra els perills de l'angina de pit.

— Per què m'ha de servir amagrir-me — deia —, si em tinc de morir?

Pobre Ahmed Mirza! S'accontentava que en passar ell la gent digués: «Mirza, és l'ex-xa de Pèrsia.»

Però en parlar d'ell no s'ha pogut dir mai: «Un de menys!»

La bossa o la vida

En un del dinars en què es reuniren els membres de la Conferència naval, es parlava del daltabaix financer que es produïu no ja gaire als Estats Units, a propòsit del qual un dels delegats americans va contar aquesta història:

— Un especulador desgraciat va rebre avís, un matí, del seu banquer, que si no li enviava 12000 dòllars el declararien en fallida. No sabent d'on treure'ls, l'home es dirigí a la companyia amb la qual dos anys abans havia contractat un segur sobre la vida per 60.000 dòllars, a sol·licitar els 12.000 que li eren indispensables. Com la companyia els hi refusés, a tall d'últim argument, decidí a acabar, va dir: «No sigui simple, esteneu-me de seguida un xec de 12.000 dòllars; si no, demà n'hauré d'estendre un de 60.000 a la meua vídua.»

Blanc i negre

Un ric comerciant yanqui sortia tot indignat d'un teatre de París on es representava una peça que li havien recomanat com una de les millors que es podien veure aquells dies.

— Què hi heu vist — li preguntava un amic — que tant us hagi indignat? Potser és que les dones anaven poc vestides?

— Pitjor encara.

— Potser hi sortia algun protagonista de sexe dubtós?

— Res, home, pitjor encara, us dic.

— ...!?!

— Hi he vist un negre que parlava amb insolència al cònsol francès, un cònsol blanc. I el públic fent-s'hi un gran tip de riure. Ni tan solament han matat el negre entre bastidors. Ha d'haver arribat molt avall un país que tolera això.

Qüestió de matís

A Sir Frederick Field, almirall, que acaba d'ésser nomenat lord comissari de l'Almirallat anglès, té fama d'home d'espert. Els periòdics satírics anglesos publiquen tot sovint anècdotes seves.

Recentment, algú va preguntar-li en obrir-se la Conferència de Londres:

— És veritat que la Gran Bretanya està disposada a accontentar-se amb una flota que li permeti defensar-se i prou?

— No — va fer Sir Frederick —, no és ben bé això. La Gran Bretanya s'accontenta d'una flota que li permeti de no ser atacada!

El senyor del número 1 de la Portaferriça

Manuel Fontdevila afirmava que el Marqués de Comilles no havia existit mai. Deia que era un fantasma que s'havien inventat els capellans i la Transatlàntica per donar amenitat a una sèrie d'institucions. Si, un moment, gosàveu dubtar de les seves afirmacions, En Fontdevila us preguntava:

— L'heu vist mai vos En Comilles?

— No...

— És clar. Tothom respon el mateix. Ningú l'ha vist mai...

Així passava amb l'anterior Marqués de Comilles. L'actual, o sigui el Comte de Güell, ha tingut la sort d'ésser projectat en vida sobre la pantalla de popularitat. Un bon dia, els barcelonins es van llevar i van llegir al diari que tenien alcalde nou.

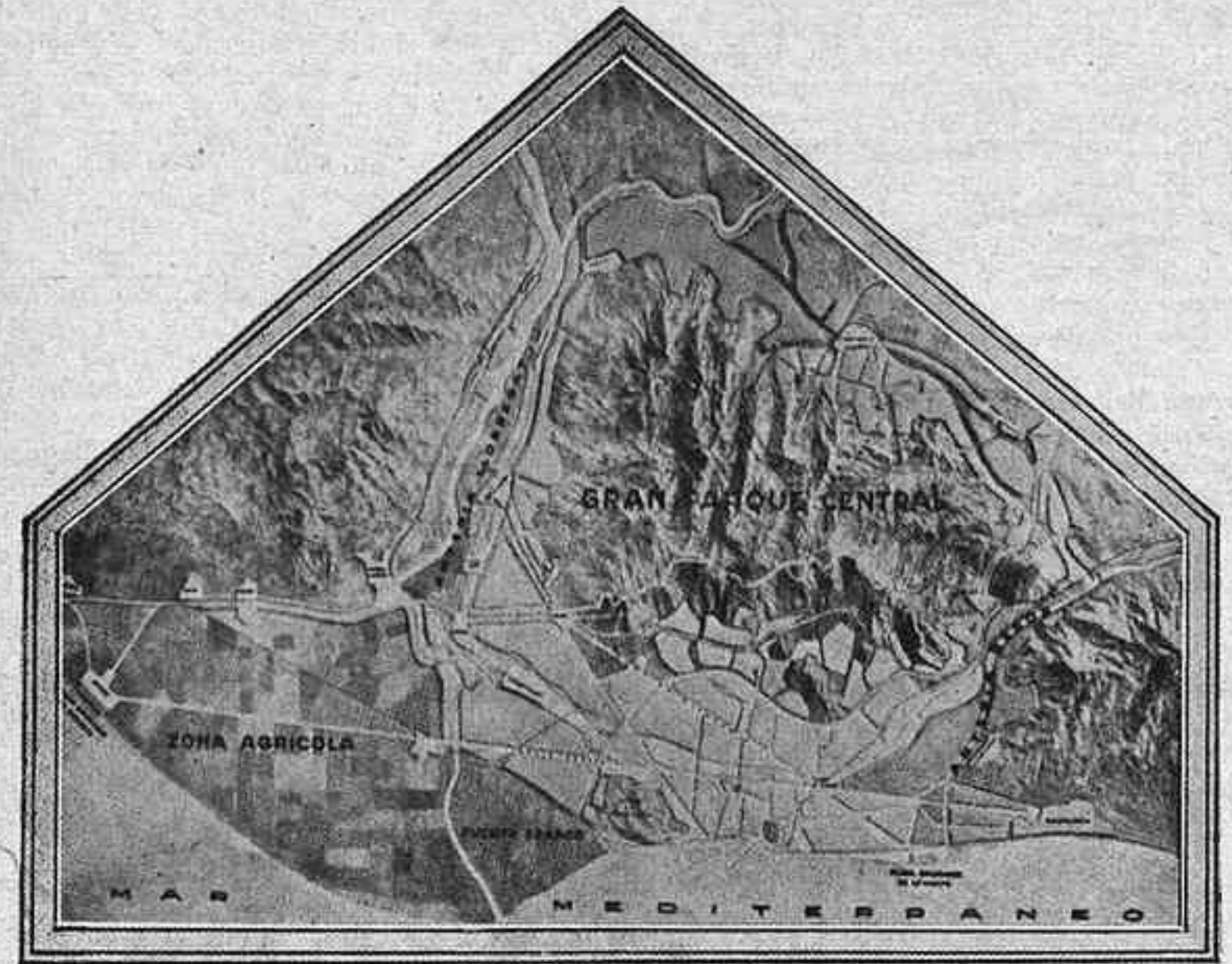
— Ah, caram! El Comte de Güell...

Es el porter, naturalment, el que anem a trobar nosaltres. Es tracta d'un andalusí com una casa, que parla a una velocitat incomprensible. No hi ha pas manera d'entendre'l.

— A veure, a veure, faci el favor de tornar-nos a explicar...

— Puc, sí senyor. En Comde y su secretario está cada uno en su despacho, respectivamente. Para ver al Comde, hay que hablar antes, forzosamente, con el secretario. Pero como sea que para ir al despacho del secretario hay que pasar antes por el del señor Comde, por eso le digo que no pue sé...

El truc no està pas mal trobat i per si sol demostra la finor del que avui és alcalde de Barcelona. Resulta que per veure el Comte de Güell s'ha de parlar, abans,

Pla en relleu de la urbanització dels voltants de Barcelona

anys. Pot pensar-se que Barcelona ha jugat amb sort, durant aquest període. Des de 1922 ençà, la ciutat ha fet un gran pas endavant, sobretot en allò que es refereix a la seva grandària i a l'aspecte exterior de gran capital. Naturalment, ens ha costat diners, i molts. Però els barcelonins, en conjunt, hem tret, a favor de Barcelona, un considerable rendiment de les circumstàncies polítiques reals d'aquests anys últims.

Observats de fora estant, es veu — potser amb enveja — que les hem aprofitades d'una manera hàbil i fructuosa. Passats els set anys, hem de mirar, sobretot, de no ésser inhàbils i de no perdre els avantatges obtinguts durant aquest període. Sapiquem treure profit del profit; i en lloc d'entretenir-nos a esborrar els set anys i a reportar les coses set anys endarrera, fem el pas endavant que ens pertoca. Traiem també, avui, el rendiment possible de les circumstàncies polítiques reals del moment.

L'organisme urbà de Barcelona, fortificat durant aquests set anys, necessita ara un més ample espai per créixer. La seva urbanització local ha de convertir-se en urbanització regional. És a dir, que l'estructura urbana que s'ha de projectar per la Barcelona futura, ha d'estendre's damunt una vasta regió, considerablement més gran que el territori del terme municipal dins del qual ara s'ofega Barcelona. Hem de casar la ciutat amb el paisatge (entès aquest mot en la seva més ampla acceptació possible).

Aquesta idea de la urbanització moderna ja la propugnava en una instància que la Societat Cívica «La Ciutat Jardí» va elevar a la Mancomunitat de Catalunya en octubre de 1920. Deia aleshores:

«La Societat Cívica «La Ciutat Jardí» creu que devem apressar-nos a determinar les grans artèries de la futura enorme «ciutat» de Catalunya, no perquè aquest futur sigui

interessos de la cultura i de la vida civil, ha d'obrir camins còmodes per a l'expansió de la indústria; però al mateix temps ha de preservar els terrenys agrícoles de les escoseses de l'edificació; cal que salvi els paisatges rústics de tota ombra de contagi ciutadà; ha de donar a l'habitatció aquells espais on la construcció és més econòmica, la vida més sana i la circulació més fàcil.

«Preveiem el futur; si no, un dia vindrà que els forasters que entrin al nostre país s'essarrifaran de trobar-hi un garbuix inextricable de fabricues, pins, carreteres, pous de mina, hortes, cases, fils elèctrics, cementiris, etc., etc., entre els quals no restarà un pam de net.

«L'estudi de la urbanització territorial permet endegar aquestes activitats diverses i, de contradictòries com semblen ésser sovint, les fa concordants i col·laboradores. Per fer el que en podem dir un país-ciutat, no cal més que un treball de previsió — no d'execució —. Cal despendre intel·ligència, no fer obres. Un cop establert el pla territorial, ha d'haver-hi una enèrgica voluntat de fer-lo respectar, i prou.

«Tota obra pública, tota concessió a particulars, tota línia de tràfic i tot permís d'edificació, ha de dirigir-se a l'execució del pla d'urbanització del país. L'obstinada aplicació del pla, el no modificar-ne res sense profund estudi, farà que, poc a poc, els elements que avui es combaten desfermats sobre el paisatge, s'ordenin i es respectin entre ells. Per això, repetixo, cal tenir la voluntat de seguir de dret envers la direcció que el pla territorial indica: res de desviat, ni cap esforç que sigui perdut.»

Doncs bé; aquestes suggestions que, anys passats eren idees pel demà, ara són necessitats d'avui. Barcelona ha de fer-se més gran; reclama espai, reclama homes que sàpiguen donar-li. En el moment polític que som, l'oportunitat és viva; ha de caçar-se al vol. Si la deixem passar, haurà passat per molt temps. Si els homes que van a l'Ajuntament i a la Diputació hi van a restaurar les quasi arqueològiques pràctiques urbanistes de set anys endarrera, jo no sé si afalagaran el sentiment senil dels que diuen: «A nosaltres no ens passen els anys; però sé molt bé que hauran deixat perdre l'oportunitat de fer una gran obra i un gran bé al nostre país.

Quan els Ajuntaments i les Diputacions estaran constituïts en la forma que hagin de tenir, serà molt difícil de lluitar amb l'esperit particular de cada Corporació, i imposar a cada una d'elles un pensament superior, com el de la Urbanització regional. Però si aquesta idea és acceptada pels partits polítics abans de les eleccions, i les Corporacions es formen i s'estructuren orientades cap a fer possible aquesta més gran Barcelona, les dificultats s'aplanaran considerablement.

En aquesta hora greu per al nostre futur, jo crec que s'havia de lluitar aquest tema a la meditació dels polítics i a l'atenció dels ciutadans. Repetixo que hem arribat a un moment crític de la creixença de Barcelona — la Diagonal deturada a la ratlla del terme de l'Hospitalet n'és un símptoma extern; un altre, diferent en aparença, però germà al fons, és la conversió del Montseny en parc; un altre els treballs que es fan, fora del terme, per posar-hi el nostre port aeri, o, potser, els nostres cementiris, etc., etc. La vida de la ciutat es vessa damunt la regió barcelonina. I ho farà en desordre i malament si un pensament urbanista superior no imposa l'ordre que cal; l'ordre urbanista que és indispensable a la grandesa, a la força i al prestigi de la capital de Catalunya.

NICOLAU M.ª RUBIÓ I TUDURI
Arquitecte

L'alcalde de Barcelona a la seva arribada de Madrid

El barceloní va fer memòria: Parc Güell... monument d'En Güell... Colònia Güell... —Deu ser un senyorós— va concloure. Després, el públic ha anat sabent més coses de l'existència del nou alcalde. Que era un senyor molt trempat, que tenia grans projectes...

amb el seu secretari. Així ho marca el protocol de la casa. Però heus aci la veritable gràcia del truc: per anar al despatx del secretari, s'ha de passar, forçosament, pel despatx del Comte de Güell. I com que amb el Comte no s'hi pot parlar sense haver vist el secretari, resulta que no hi ha manera de veure el segon ni de parlar amb el primer.

Passa una cosa curiosa amb els projectes del Comte de Güell; passa que els seus projectes — Port Franc, Port Aeri, unificació dels ferrocarrils a la Plaça de Catalunya — no han estat precisament inventats per ell. Sembla que ja fa uns quants anys que se'n parla de tot plegat. Això, és clar, són qüestions de detall que no treuen ni un bri de la justa glòria projectista del flamant alcalde.

No obstant, allà on el Comte de Güell ha fet allò que se'n diu el *looping the loop* de la imaginació, ha estat en el seu sensacional projecte de construir habitacions barates a la teulada de les cases de senyors. En principi, la solució ens sembla ideal i plena d'avantatges per tothom. Per una banda, les famílies modestes que habitin aquests pisos podran disfrutar d'una vista esplèndida i d'una situació immillorable; al mateix temps, les cases dels senyors on serà feta aquesta addició democràtica, comptaran, per dir-ho així, amb un altre sostre-tremort, i ja se sap que en els mesos de calor això és molt apreciat. Hi ha un perill, no obstant. És que les famílies modestes solen comptar, generalment, amb un quantitat desconsiderada de fills. Jo no sé com s'ho engonseran els arquitectes que facin construir aquestes habitacions barates dalt de les teulades, però per mica que badin, ja veurem que és molt fàcil que les criatures trobin el lloc precís per caure al carrer. I això sempre seria lamentable.

Es clar que aquest conflicte es pot resoldre posant una tela metàl·lica tot al voltant de l'edifici, la qual donarà una delicada fesomia d'humanitarisme a l'immoble.

El sistema és realment enginyós i ens atrevim a oferir-lo a tots els nostres homes públics que vulguin quedar bé amb el poble, i, al mateix temps, evitar graciosament les visites inoportunes.

El nostre col·laborador i amic Bon troba que ja fa massa temps que és a Barcelona. Sobretot ara que té una «roulotte» que, contra el que es pensa molta gent, és capaç d'anar per carretera. I, per acabar-ho de demostrar, alhora que per esperit de nomadisme, ara que l'Exposició és poc visitada i la producció de caricatures s'ha reduït forçosament, En Bon emprèn aviat una «tourné» amb el seu carro.

Sembla, però, que el carro serà tirat, no pas pel cavall, ni pel caricaturista, com el representa una caricatura d'En Benigani, sinó per una camioneta. És a dir, el carro serà el taller amb rodes capaces de rodar, un taller ambulat que un dia serà a Badalona i l'endemà a Mataró i unes setmanes més tard travessarà la Manxa o el que calgui.

En Bon té el propòsit ambiciós de fer caricatures per totes les poblacions de la Península per mica bona que sigui l'acollida que li dispensin, aprofitant els bons moments: les falles de València, la Setmana Santa de Sevilla, etc. I més tard, pensa anar a París amb el mateix vehicle.

Desitgem molta sort al nostre caricaturista.

En cara que el Comte de Güell no ofereixi tantes dificultats al diàleg com l'andalús que li vigila el trànsit de capellans per l'escala, està voltat, de totes maneres, per un núvol de secretaris i de subsecretaris que tenen molta cura de posar bastons a les rodes als infelïços mortals que han d'anar a dir quatre coses al senyor alcalde. A la fi, però, aconseguí parlar-li, i aleshores feu un interviu espantat.

— Tot el que tinc de dir — afirma el Comte de Güell — ja ho he dit. Si tinc de dir alguna altra cosa, ja la diré en el seu moment oportú.

I prou.

El senyor alcalde, fent un esforç que la ciutat no sabrà mai agrair-li prou, parla català; un català una mica agafat de biaix, però que, vaja, cal saber apreciar tal com es mereix.

JOSEP MARIA PLANES

La "tourné" d'En Bon

Contre todos los dolores no hay remedio de acción tan rápida como las tabletas de CAFIASPIRINA

Sus efectos son también insuperables en las neuralgias, dolores de muelas, de oídos y de las sienes, así como también en los que acompañan a las molestias periódicas de las señoras.

Aumenta el bienestar, despeja el cerebro y no ataca el corazón ni los riñones.

Desconfiad de las tabletas sueltas.

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

BANCO HISPANO DE EDIFICACIÓN

REAL SOCIEDAD COOPERATIVA DE CREDIT

Avinguda Conde de Peñalver, 8 i 10 - MADRID

Casa pròpia, finca rústega, cancel·lar hipotecas, diner per negocis, dots per la vellesa, s'obté subscribint-se al Banco Hispano de Edificación.

Informes: DELEGACIÓ PROVINCIAL - Rosselló, 315 - BARCELONA - Tel. 70021

TOS

BRONQUITIS, CATARROS, ASMA, etc.

La verdadera medicación balsámica la encontrará con el uso de las

PASTILLAS MORELLÓ

ESTAVA ESCRIT!

Conte inèdit de FRANCESC TRABAL

A Pierre J. Kaiser.

L'express de la nit de Marsella a Barcelona no és ben bé un tren, sinó tan sols un vagó. Un vagó mig de segona, mig de primera, i encara amb dos departaments reservats a correus. Es comprèn que molt abans de l'hora de partida aquest vagó sigui, doncs, pres per assalt i que si arribava una mica just hagués d'agafar-los al marxapeu i fer equilibris fins a la frontera, exagerant una mica. Una vegada, tot i saber això, no vaig poder arribar a l'estació fins cinc minuts abans de mitja nit, i ja vaig trobar el vagó ple, més que ple, curull, puix que de les finestres penjaven cistells, abrics, pendons, oques i mil fòtils estrafolaris. (No cal que us pinti l'efecte que en córrer el tren, més tard, devien fer aquelles penjaletes voliant, per als que s'ho miraven des de la banda de fora...) Vaig encabir-me com vaig poder al corredor, entre paquets i maletes i gent (malgrat d'esser prohibit d'estacionar-s'hi o deixar-hi coses), i resignadament vaig alliberar el meu esperit perquè al menys no fossim dos a ensopir-nos. No vaig tenir gaire temps, però, puix que corregeu aviat un fet que havia de tenir i tingué funestes conseqüències.

Quan el tren s'aturà a l'estació d'Avinyó els meus companys de viatge i jo sentírem de sobte una ventada violentíssima: la porta s'havia oberta i no trigarem a presenciar l'arribada d'un home jove, d'una semblança extraordinària amb el príncep de Galles. Potser l'únic detall que el diferenciava era una gorra de plat que duia i que difícilment podríem imaginar en l'hereu d'Anglaterra. Per tot el vagó sonà la mateixa exclamació, i el nou vingut no tingué altre remei, en donar-se'n, que fer una reverència de cortesia, a l'estil de les que fa l'as de la pantalla Lloyd Hamilton. Si la curiositat per tal semblança fou unànime, no ho fou menys la que es manifestà seguidament en adonar-nos que no solament la porta no es tancava, sinó que algú, des de baix les andanes, ajudava a pujar un embalum estrany que el príncep de Galles (anomenem-lo així) s'esforçava a atrapar. En l'obscuritat dels llums del vagó no acabàvem de distingir clarament de què es tractava i ens estranyava només que durés tanta estona el tràfic per a instal·lar aquella mena de fardell. Feia un aire que tallava i això decidí els que eren més a prop de la porta a col·laborar en l'operació. *Up, up!* i a la fi s'aconseguió ficar al vagó aquell paquet enorme, i la porta pogué tancar-se i el tren arrencar.

Però, aleshores començaren els treballs. El príncep de Galles estava materialment estampat ran de la porta. I així hi quedà uns minuts fins que reclamà una mica de clemència. Entre tots ens esforçàrem a alleugerir-li el viatge i ell i embalum pogueren moure's una mica. I amb una engruna més de bona voluntat poguérem cedir-li lloc on encabir la seva càrrega; al bell mig d'una banda i les cames dels de l'altra, hi cabria potser, sobretot si se suprimia l'envoltori inútil que enfarfejava allò multiplícant el seu volum.

—Que se pot desmolicar una mica, això, príncep?—li demanà un viatger d'aquell departament, visiblement enutjat de tanta de brutícia empastifant-li les calces.

I el príncep digué que sí, i el vent a l'altra banda de la finestra es cuidà d'engolir el paperet net endins. Tothom aleshores cuidà a descobrir de què es tractava i no trigà a sentir-se una veu:

—Una corona?

I tothom s'aixecà d'un salt, els cors dins de cadascú desbocats sorollosament. Una corona? Sí, una corona.

Al primer moment no passà res. Quan tots ens convencérem que allò era realment una corona mortuòria, no sabérem què dir i un silenci descomentat s'ensenyorí llargament de l'ambient. Els que tenien davant—tallant una barrera de pressentiments macabrics—aquelles flors tènues no gosaven ni mirar-les, i els altres tot eren reülls per saber-ne el destí o l'explicació. Havia baixat una dama molt ampla i jo tenia a la vora el príncep:

—Escolteu, príncep: aquella corona...
—Sí.
—Aquella corona, sí, doncs, per què diastre la porteu aquella corona?
—Oh, és per als morts que hi haurà en aquest tren.

Confesso que em costà molt de retornar. Callat com un propi mort sentia una mena

de fredor pertot, i sobretot al front i a les galtes, que em feia tremolar com allò que es diu de la fulla a l'arbre. Ni esma vaig tenir per repetir-me aquelles paraules. Volia distreure-me'n, volia despistar-me a mi mateix, però, a cada esforç, una suor més freda m'entelava interiorment.

Al cap d'una estona, m'havia arribat a allunyar de mi i romania abstrert a tot, un escàndol fenomenal em despertà: venia del departament mortuori. La cridòria ens hi féu acudir i descobríem la causa. Algú s'adonà que entortolligada en la corona hi havia una ampla cinta morada amb unes lletres pintades de groc que deien: "Als morts d'aquest tren." Hom exigí del príncep que tragués aquella corona d'allí i que donés una satisfacció immediata als viatgers, altrament ell i corona saltarien per la finestra. El príncep de Galles no s'immutà. Amb les mans enllaçades i amb un posat de santa resignació i misericòrdia al·legà que ell tenia el dret de viatjar com els altres i que quant a la corona tenia els papers ben despaxats i podia dur-la. S'invoca la presència del revisor, es discutí fins a Narbona i armats amb aquella polèmica no ens adonàrem que ens enganxaven al tren Paris-Portbou, i en arrencar la cosa estava més animada que mai. El príncep de Galles afirmava que podia dur la corona i els altres que no i el revisor era incaapaç per a establir l'ordre. Els viatgers començaven a envestir les flors, però estaven tan ben lligats amb filferros que fou inútil tot intent destructor. S'intentà fer passar la corona per la finestra; en va, era massa voluminosa i feixuga. Aleshores el revisor estirà l'avis d'alarma i d'una sotragada uns quants rodaren per terra. Justament ens trobàvem en les salines de Salses, prop de Leucata, i era difícil baixar del tren amb aigua per banda.

Aquell vagó semblava una guerra civil, l'incident havia devingut tumult i de sobte es veié lluir un fòtil esmunyedís: el príncep brandava un punyal de platí i l'enfonsà al coll del revisor que queia desgranant-se a la falda d'una vella senyora muda. Allò fou el cop de gràcia. Entre la corona i aquella sang, en lloc de llençar-nos damunt el criminal, quedàrem tots estemordits, i el príncep, recobrant la seva aparent serenitat, s'acostà a la finestra i féu senyal cap a la màquina d'avançar. El tren no es movia i a tots els del vagó el misteriós assassin ens tenia, a ratlla, fins que arribà el maquinista per aclarir el succés i distingí el príncep, el qual, abans de deixar-nos, ens llençà als peus aquestes paraules:

—Que Déu us hagi perdonat.

Si mai he sentit terror fou en aquell moment. Tal com es llença un os a un gos, aquelles paraules ens arribaren als peus amb un menyspreu, amb un orgull que això solament ja mata. Em vaig palpar de tot arreu, ja no sabia si era mort o era viu, i una embrazida féu trontollar el fustam i el tren arrencà de nou. A cada revolt n'hi havia que es persignaven, a cada túnel se sentien xiscles i hi havia basques, arribàvem a la frontera amb l'ai al cor i sense poder respirar amb els pulmons, els ulls ens feien pampallugues a tots, un senyoràs que tenia al meu costat plorava a llàgrima viva i em colpejava el pit amb una maleta enorme; en veure'm relativament serè, un xicot jove em portà una cartera i em digué que si quedava viu la tornés al seu propietari, un tal Durand, de Dijon, que vivia al 63 rue d'Alsace, al qual havia fet córrer en un cafè; tres o quatre ens llençaren a la via per les finestres... Jo pressentia l'arribada de Cerbere i amb ella el meu alliberament. Empalmava pare-nostres uns darrers els altres, precipitadament, sense acabar-los, presa d'un pànic irresistible, i en un instant que me n'havia distret, me'n recordaré tota la vida, un so espantós, com si ens caigués tota la terra damunt i s'acabés el món, em féu perdre els sentits en una alada sensació de mareig ràpid que em féu sentir mil gustos diferents a la boca.

L'endemà els diaris explicaven el què. Es veu que entre Port-Vendres i Cerbere s'havia rectificat el traçat de la via del tren. I al costat mateix d'un dels túnels que hi havia se n'hi havia fet un altre, el nou. I aquell dia s'inaugurava. I els obrers, un cop havien deixat ben enllestida l'obra només havien de fer (perquè la companyia també es veu que no tenia gaires feines a donar-los i per allò de no haver-los d'acomodar) que tapar el túnel vell, fent-hi una paret a cada sortida. I es veu que el capataç, distret o pel que sigui, havia equivocant el forat i en lloc de fer tapar el vell feu tapar el nou, i per això quan el nostre tren es ficà al túnel nou, prou que pogué entrar-hi, però, a la que anava a sortir-ne, barrabum-blam-pataplum, quedàrem fets una coca.

FRANCESC TRABAL.

Joan Rovira i Girau

Dimars a la tarda, acabava de fer al No-vetats unes fotos per a *MIRADOR* i *La Publicitat*, se sentí indisposat i moria al cap de poca estona, d'un atac d'apoplexia.

Ell i el seu company Cases eren conegutíssims en tots els diaris, ja que proporcionaven informació gràfica a la majoria d'ells.

Durant la dictadura, En Rovira mantenia, gairebé tot sol, comptant només amb el seu treball de fotògraf, una escola catalana a Sans.

Tenia poc més de trenta anys. Deixa vídua i dos fills. D. E. P.

LLETRES FRANCESES

Marc Chaudorne: *Cécile de la Folie*

En *Vasco*, Marc Chaudorne ens havia mostrat el seu heroi debatent-se amb l'aventura, és a dir, amb ell mateix. Aquest llibre tenia la significació i la importància d'un greu debat en el qual l'individu es confronta amb les imatges d'ell mateix que li són amicals o odioses. Però hi ha d'altres miralls que ens tornen imatges més complexes de la nostra pròpia individualització: són les dones que estimem. L'heroi de *Cécile de la Folie* coneixerà aquesta vegada l'experiència fecunda que consisteix no ja a cercar els nostres trets en miralls passius o còmplexos, sinó en cors femenins que ens proposen sempre d'altres aspectes de nosaltres mateixos, aspectes arbitraris o reals, desviats o directes. No sé si una

MARC CHAOURNE

dona que estima pot veure un home tal com és, o si al contrari, l'amor no és ja la conseqüència d'una certa imatge preformada. Qualsevulla que sigui el grau de narcisisme a què l'home pot arribar, no desdenyarà mai aquestes confidències sobre ell mateix que li fa una dona estimada.

L'atractiu principal que ofereix *Cécile de la Folie* per François és, doncs, de proposar-li a cada instant una imatge d'ell mateix: imatge que cerca o que defuig, però que no para d'apassionar-lo, com un enigma sempre insoluble. Arribar a fer una personalitat amb aquesta multitud de reflexos trencats que trobem en els ulls dels altres és una empresa plena de temptacions i de perills; però qui d'entre nosaltres s'hi refusaria? François resta doncs afecte a *Cécile*, no tant per amor veritable com per curiositat d'ell mateix. Per la seva fidelitat i el seu fervor, *Cécile* el porta sempre envers una interpretació d'ell ben diferent de les que poden suggerir *Dickie*, *Belle*, o les seves amigues d'atzar. *Guardiana* d'una personalitat fugissera i potser morta, com una vídua pot ésser-ho d'una memòria que li és cara, compon, amb els records que ha guardat de François infant i els somnis que ha guardat d'aquest retrat, un François que és sens dubte el més veritable, del qual, però, François s'allunya més i més cada dia. La gran originalitat d'aquest llibre consisteix, doncs, a oposar constantment en el "pla François" dues fesomes parentes però hostils, mentre que el "pla *Cécile*" és d'una perfecta i gairebé sublim homogeneïtat.

Aquest drama és el drama d'una parella dividida per la realitat dels éssers i dels fets, però d'acord i unida sobre el pla del somni. Perquè si *Cécile* no guarda com a raó de viure més que l'amor de François, aquest, pel seu cantó, sap que el seu "better self" és aquell del qual *Cécile* s'ha fet l'apòstol. Però com que François pertany a la mateixa família que Vasco, aquest culte li és una raó de fugir de *Cécile*, és a dir, de fugir d'aquesta estilització de la seva individualitat de la qual ella està enamorada. Els esforços que ha fet per fer tornar l'èsser viu dintre el marc del retrat i per fer coincidir aquestes dues imatges, són contrariats per l'obstinació amb què François prossegueix la recerca d'ell mateix en les direccions oposades que representen *Dickie* i *Belle*.

El conflicte d'aquest "jo" i d'aquest "contrajo" és tant més patètic perquè *Cécile* no es resigna a la seva desfeta sinó en el moment en què aquesta ha agafat l'aparença d'una victòria. Es acceptant-la que François se li escapa definitivament.

Marc Chaudorne ha compost en aquest llibre una de les més belles figures de noia que ens hagi donat la novel·la moderna. Tot el que hi ha de fugisser, de tou, de veïtós en François, és compensat en *Cécile* per una força de voluntat, una energia, un coratge davant els sentiments, els esdeveniments, que constitueixen un caràcter puixant, positiu, atrevit. La beutat d'aquesta lluita entaulada entre el xicot i la noia entorn d'aquest retrat de François que és en certa manera el pol d'aquesta atracció i d'aquesta repulsió, ve del fet que l'autor ha dotat *Cécile* de totes les virtuts virils que fan falta al seu adversari. Rarament una figura de dona ens ha semblat tan digna de defensar el "millor jo" d'un home.

L'heroiisme que anima cada un dels actes de *Cécile* és del que manca al gest simètric de François. Com més afirma ella, més s'escapoleix ell. No l'estima, però? No

està convençut que el millor François és aquell del qual ella és la guardiana? Malgrat això el destí tràgic els separa sempre, i no els acosta per instants sinó per fer-los sentir millor la impossibilitat de llur unió.

L'emoió profunda que suscita aquesta persecució pateixant i desesperada ve d'aquell desequilibri tràgic entre el François de *Cécile* i el François dels altres, d'ell mateix. Necessàriament havia de portar l'ardenta i pura noia al suïcidi, darrera i suprema prova del seu amor.

Marc Chaudorne ha expressat remarcablement aquest esquinçament perpetu de dos éssers units, lligats per un fantasma, un somni i asservits cada un a una recerca decebedora. Aquestes veus, aquestes mirades, aquestes confidències, aquestes interrogacions evocuen la patèticaangoixa de *desconeixuts familiars*, d'incògnits testimonis dels nostres actes i dels nostres sentiments que ens esgarrien i ens separen. Tot el llibre, certament, és polaritzat entorn de François (car *Cécile* és encara François), però una de les més puixants originalitats d'aquesta novella és haver exterioritzat l'heroi fora d'ell mateix, d'haver-lo projectat en aquest mirall apassionat, i de conduir-lo en mig de nosaltres, espectador ell també del seu propi drama.

Però l'autor, ell, roman al focus d'aquest conflicte. *Experimenta* cada una de les reaccions i de les emocions dels seus herois. M'agrada que no s'hagi separat d'ells i que se'l senti estret de la mateixaangoixa que ells. Marc Chaudorne no és mai exterior als seus llibres, s'associa al destí trágic dels seus personatges, i això dona al seu accent una convicció patètica, un tremolor que no té res del deseiximent literari, però que és la penyora d'una profunda sinceritat de sentiment i de pensament.

En *Vasco* ens havia mostrat un dels testimonis més veritables i més eficaços de les tendències i de les inquietuds de la nostra generació. *Cécile de la Folie* afegeix l'aportació d'una experiència més madura, més rica encara, i més humana.

Es rar que el novel·lista que ha posat molt d'ell mateix en un dels seus personatges no es converteixi en el presoner d'aquesta personalitat nova, nascuda i nodrida de la seva, puix que s'acaba sempre, com deia Goethe, per dependre dels éssers que hom ha creat. El *Vasco* de Marc Chaudorne tenia un relleu tan puixant, un tan gran valor de confidència, que difícilment l'hauríem separat en els nostres records de la individualització de l'autor. *Vasco* havia conegut l'experiència de l'aventura, però li mancava la de l'amor. Per millor mostrar-nos la manera com reacciona davant aquestes suggestions noves, Marc Chaudorne ha imaginat de partir en dos el seu personatge, i d'oposar aquestes dues meitats; tenim llavors *Cécile de la Folie* i François Menace. No hi ha en això subterfugi literari, sinó intel·ligència profunda de la realitat dels éssers: François i *Cécile* són indispensables l'un a l'altre, ja que constitueixen cada un el jo s'enterrari de l'altre, no existeixen sinó en funció de l'altre. La força i la voluntat de *Cécile* deuen enamorar-se del feble, del versàtil François, i aquest no seria ben bé ell mateix, si *Cécile* no guardés en el seu cor la imatge estimada i arbitrària del François que ella estima.

En aquests contrastos hi ha una manera d'unió. Marc Chaudorne ha sabut fer-nos comprendre que tot el que separa *Cécile* i François nua entre ells tants de lligams impossibles de desfer, puix que aquestes meitats de somni i de realitat de què és compost l'individu són estatjades ací en dos éssers diferents, que esdevenen, en conseqüència, indivisibles, encara que ni l'un ni l'altre no tinguin consciència d'aquesta indissolubilitat.

L'aventura d'aquests dos «bessons d'ànima» que es persegueixen i fugen l'un de l'altre, crea una mena de patètic desesperat que ens commou profundament. Veiem ací fins a quin punt dos éssers poden ésser útils l'un a l'altre, i completar indestructiblement, a desgrat dels atzars de la vida i els esgarriaments de l'amor, un cor massa feble per trobar en ell mateix una raó suficient de viure. El somni de totalitat, d'unió dels contraris, que preocupava Vasco, es divideix ací i es repeteix entre *Cécile* i François. Mentre que el xicot interroga àvidament les joies i les amargors de la vida, *Cécile* guarda piadosament per restituir-la-li el dia en què ell en tindrà necessitat i en què es trobarà incaapaç de reconstruir-la, aquesta figura empallidida, però potser la més verídica, del François adolescent de la qual ell es separava tant més com més ella hi restava més apropensa.

Car la trágica fatalitat de l'amor vol que els éssers no es trobin en les cruïlles, sinó que es recerquin en direccions oposades, sobre rutes paral·leles, aquells almenys que associa per endavant un destí ineluctable i que no s'ajunten de debò sinó sobre el pla de l'absolut.

Potser la mort de *Cécile* convencerà François del que ella ha fet per ell, potser rebrà d'ella i integrarà a l'últim aquesta versió d'ell mateix que ella no cessava de proposar-li? Perquè aquestes preguntes resten apremiants després que hem tancat aquest llibre aspre i cremant. No es tracta pas de concloure d'altra banda, sinó d'experimentar, i Marc Chaudorne ens ha fet compartir tan intensament el drama dels seus personatges que no ens separem d'ells quan hem girat la darrera pàgina. L'ur tràgic segueix vivint en nosaltres, perquè és la tragèdia més íntima i més verídica de l'ésser.

MARCEL BRION.

D. H. Lawrence

En un sanatori de Vence, prop de Nice, ha mort la setmana passada David Herbert Lawrence. Potser aquest nom no dirà gran cosa a Catalunya, i és no obstant, el de l'escriptor anglès que ha exercit una més poderosa influència, potser, sobre la seva generació.

Nascut en setembre de 1885 a Eastwood, poble miner prop de Nottingham, en una família de miners pobres, es veié amb dificultats per seguir regularment els seus estudis, agreujats encara per la seva naturalesa malaltosa. Les seves infància i adolescència passades en un ambient víctima del modern industrialisme, feren d'ell un adversari decidit de l'ordre actual de les idees i dels fets. La guerra no féu sinó exasperar-li aquesta adversió.

Debutà en la literatura amb un llibre de versos, *Sons and Lovers*, publicat als vint-i-vuit anys, que li obrí les portes de l'anonimada i el tragué de la pobresa en què vivia, fins que la fallida d'una casa editorial nordamericana el privà del fruit dels seus treballs.

Per reacció contra el maquinisme i l'estat social que aquest comporta, cercà desesperadament de retrobar l'harmonia i la salut retornant a la vida instintiva, abeurant-se a la naturalesa menys polluda de civilització. Potser les seves obres més estimades dintre un gran sector són aquelles, en prosa o en vers, en què evoca la vida dels éssers inconscients.

Havia viatjat per la Península Italiana, Sardenya, Sicília i Mèxic. En aquest darrer país intentà fundar, en 1923, una mena de comunitat intel·lectual.

Però la preocupació més pregona de l'obra de Lawrence, la que n'ha fet un dels pioners de la literatura anglesa contemporània, és la preocupació sexual.

La literatura anglesa actual, en efecte, s'ha allunyat del cant de l'època victoriana, i les promocions més modernes s'encaixen amb tots els problemes amb una llibertat encara més detonant per tal com és un país puritat el que li serveix de marc.

Lawrence, potser el més atrevit, havia de veure com la seva novel·la *The Rainbow* queia en conflicte amb la llei, com d'altres manuscrits seus eren decomissats, i havia de publicar algunes novel·les en edicions privades.

El tema principal de les obres de Lawrence és el crit del sexe; la seva obsessió era la febre que atrau un sexe vers l'altre i la decepció que se'n segueix. Tots els seus herois eren torturats per la lluita entre l'instint i el raonament.

Dotat d'una percepció afinadíssima, tant que s'ha escrit que la seva cruïla interpretació de certs aspectes de la naturalesa femenina han estat reconeguts com justos per moltes dones, proveït de tots els recursos d'una tècnica conscienciosa i hàbil, pocs escriptors moderns han sabut donar com ell tan perfecta forma a les inquietuds més tormentadores d'un pessimista amargat i, alhora, a les visions més esclatants de la darrers moments que Lawrence trobava un apaïvament. Al costat de *Women in Love*, *Aaron's Rod*, *Fantasia of the Unconscious*, *The Rainbow*, *Lady Chatterley's Lover* (aquesta darrera publicada en edició privada), els seus llibres de viatges, *Twilight in Italy*, *Sea and Sardinia*, eren l'altra cara del tapís.

Pariant de Lawrence ara, amb motiu de la seva mort, els més conservadors diaris anglesos, tot plantant l'esmerç del seu talent en temes escabrosos, no regategen els elogis al talent literari i a l'acuitat psicològica d'aquest autor, del qual caldrà publicar almenys una tria dels seus contes en català.

J. C.

Col·lecció Blava

Sota aquest títol, l'Editorial Poliglota empra la publicació de novel·les que puguen ésser posades en totes les mans, no solament per llur to, sinó també per llur preu. El propòsit dels editors és dignificar literàriament un gènere molt perjudicat per la industrialització de què ha estat objecte.

Mentre la producció autòctona no basti a assegurar la periodicitat mensual de la col·lecció, seran publicades obres estrangeres traduïdes per Domènec de Bellmunt, Melcior Font, R. Fontalba, Alfred Gallard, J. Massó - Ventós, Maria Perpinya, Joan Póvil·la, Adserà, Rosich Catalan, Marçal Trilla, etc.

Aquest dissabte es posarà a la venda el primer volum.

Obres completes de Narcís Oller

Col·lecció de 12 volums . 60 - Ptes.
Volums solts, cada un . 6 - »
Edició especial, els 12 v. 150 - »

Demaneu prospectes a la
LLIBRERIA CATALÓNIA
Plaça de Catalunya, 17. - Barcelona

MITJONS
I MITGES
A BON PREU
Jaume I, 11
Telèf. 11655

COL·LECCIO POPULAR
LES ALES ESTESES

Ja ha sortit el Primer Premi del Concurs de novel·les de «Les Ales Estezes»

PAGINES D'UN ADOLESCENT

Per XAVIER BENGUEREL • 1 Pesseta

I EL TEATRE

LES ESTRENES

Els esportius fan teatre LA MUSICA

TEATRE ROMEA

El crim de Vera Mirzewa, d'URBANCEV, traducció de Ll. Capdevila i E. Lluelles

Ens sembla recordar haver vist el *Crim de Vera Mirzewa* al cinema. I ens felicitem del fet que el Romea hagi posat el drama d'Urbancev a l'escena. La comparació inevitable ens fa afermat en l'opinió que hi ha temes específicament cinematogràfics i temes tan genuïnament teatrals que traslladats o adaptats al cinema perden tota valor primordial. El crim de Vera Mirzewa,

MARIA VILA

al cinema, té gairebé únicament un valor episòdic; el crim. En canvi, dalt l'escenari, els mòbils del crim, l'acte mateix del crim, no constitueixen sinó el pòrtic per on entra Vera Mirzewa a l'escena, i la llum, il·luminada de llumetes intensíssimes, múltiples i canviants, irrisada de frenètics catalitzadors de sensacions i de sentiments — la post-sala del crim. I aquí dintre és la paraula que dringa tremolosa o s'apaga ofegada per les convulsions anímiques i sensibles de la por.

Vera Mirzewa és un exemple d'un procés psicològic que mena a la confessió d'un crim. I com en tot procés psicològic, complexíssim, Vera Mirzewa no confessa constrenyida únicament per la por, sinó també empenya per aquell sentiment que fa que la confiança d'un acte inconfessat alleugi la consciència. Un altre element entra en el fet de l'impuls a la confessió d'un crim: i és, en uns, la simple reconstrucció del crim i, en altres, l'esperança que hom trobarà, amb la reconstrucció del crim, els mòbils que el justifiquen.

No és, doncs, la por l'únic impuls que mena Vera Mirzewa a la confessió. Si fos així, el drama d'Urbancev no admetria quatre actes, a més que no trobaríem un justificat prou poderós d'aquest fet que podria dependre's de l'obra: la por d'èsser descoberta empeny Vera Mirzewa a la confessió.

Nosaltres classificaríem els elements cabdals del procés psicològic que termina amb la confessió del crim — trobem la paraula massa dura — de Vera Mirzewa amb aquest ordre: seguretat de no ésser descoberta, al·lusions imaginàries que fan vacillar aquesta seguretat, la por d'èsser descoberta, l'instint de la confiança, l'esperança que en la reconstrucció del crim es trobaran els mòbils que el justifiquen.

Ens sembla que és aquest l'ordre de reconstrucció del drama d'Urbancev. Com es

desprèn, és un tema d'envergadura. Sempre hi ha una sensible diferència entre la construcció racional i la construcció escènica. En *El crim de Vera Mirzewa*, no tots aquests elements apuntats hi són tractats amb la mateixa acuitat i extensió mínima que requereixen per a l'armònic desenrotllament de l'acció. L'element més ben tractat és el de la por. Per aquest motiu, i al primer cop d'ull, sembla que l'obra giri entorn del sentiment de la por. Però un cop d'ull més detingut permet de veure-hi tots els altres elements, alguns — com l'instint de la confiança — solament apuntats, i d'altres — com l'esperança que hom sapiga els mòbils justificatius — en embrió.

D'autor esclau, aquesta obra no té d'específicament esclau sinó un personatge tèrbol molt ben vist, però perfectament secundari. En el quart acte aquest personatge provoca indirectament la confessió de Vera. No sabem si aquest quart acte ha estat reimpres. Però tal com l'hem vist fa la impressió d'escauder. D'altra banda, en confessar Vera, immediatament després d'haver-li preguntat aquell personatge amic del mort, amb una insistència d'alienat, si era ella l'autor del crim, sembla que Vera Mirzewa confessa fortament constrenyida per un alt sentiment de compassió. L'amic del mort, però, no provoca aquest sentiment; no fa sinó precipitar una confessió inevitable. El complex femení de Vera estava ja sobresaturat. L'autor ha recorregut a aquest activíssim catalitzador imprevisit i tal com està construït aquest acte sembla que hi hagi recorregut per enllestir d'una vegada. Ara que parlem de catalitzadors, afegim que l'ambient on es mou Vera n'està sobresaturat; el marit advocat i els dos amics de la família més íntims, són també advocats. Vera Mirzewa es mou, doncs, en un ambient especial, no en un ambient normal. Per aquest motiu, en alguns moments interessants de l'obra tenim la impressió que el procés psicològic de la protagonista és activat o retardat segons la voluntat de l'autor.

La traducció catalana de Lluís Capdevila i Enric Lluelles és força acurada.

Maria Vila ha triat aquesta obra per al seu benefici. I ha triat bé. Maria Vila fa una superba creació de Vera Mirzewa. Matisa perfectíssimament i té moments de veritable emoció. Ens en felicitem; *Vera Mirzewa* ens ha fet oblidar el record depriment de la filla apagada de *Molock* i de la ploradera Mary.

Pius Daví fa una difícil creació de l'únic personatge esclau de l'obra. És una de les vegades que l'hem vist matisar millor. Maria Lluïsa Rodríguez, en un paper de senyora que parla pels descosits, una mica frívola i una mica romàntica, molt bé. Amb la senyora Maria Lluïsa Rodríguez no sabem mai si és el rol que és escrit expressament per ella o si és ella qui escriu el seu paper. Amorós molt sobri i aplomat. Els papers de fiscal semblen tallats pel senyor Cabré. Els senyors Ventallós i Orduña, simplement bé. El senyor Orduña, però, resulta, sovint, d'una naturalitat exagerada.

Decididament, el treball dels nostres actors és directament proporcional a les obres que representen. Obra i actor guarden la proporció de més a més. A més bona obra, més bon actor. I així successivament i relativament, fins a un cert límit.

La presentació bona.

TEATRE TALIA

La dona, el valent i el marit, de LL. CAPDEVILA i A. COLLADO

En el drama d'Urbancev el crim i els seus mòbils no són sinó el punt de partida de l'ample desplegament psicològic d'un complex femení, desplegament que acaba amb la confessió del crim. És el pòrtic del drama, sobri, ràpid i perfectament comprensible.

En *La dona, el valent i el marit*, els autors, sota el signe de teatre realista, ens han volgut mostrar com una dona, enamorada i explotada pel valent, arriba, amb la desillusió i el fàstic, si no a pendre l'arma homicida, com Vera, a impulsar el marit a fer-ho. El primer acte d'*El crim de Vera Mirzewa* val imponderablement més que els tres actes de *La dona, el valent i el marit*. Ni el cas ens arriba a interessar ni el desenllaç ens emociona. Al contrari, quan el marit diu tres vegades al valent, que està borratxo: *et vaig a matar!* no podem evitar un franc somriure. Una comparació entre *Vera Mirzewa* i *La dona, el valent i el marit*, permet d'establir una diferència neta entre el bon teatre i el teatre dolent. Lluís Capdevila i Agustí Collado han batejat *La dona, el valent i el marit* d'obra realista. Aquesta etiqueta sembla feta expressament per justificar, a casa nostra, el teatre dolent.

Un altre exemple és *El noi de la Tallarona* o *el preu d'un fill*, d'Alfons Roure. És un grau més dolent que *La dona, el valent i el marit*.

RAMON PEI

Dilluns a la nit, al Teatre Novetats. S'ha acabat la funció, i hom fa els preparatius per l'assaig general de la comèdia d'En Valentí Castanyes, *L'honor del barri*, que s'ha de representar l'endemà, dimarts, en el festival Pro-Rimí.

L'escenari i el pati de butaques, gairebé a les fosques, es comencen d'omplir d'una generació poc habitual d'aquells indrets. Les vedettes del nostre món futbolístic són allà: Samitier, Zamora, Cros, Arocha, Alcoriza, Parera, Gallart, Padron, etc., es disposen humilment a rebre les ordres del senyor Carles Capdevila, el qual ha de do-

Pel cap més baix, cada esc na es repeteix tres o quatre vegades. Carles Capdevila s'ho ha pres molt de debò.

No! Això vostè ho ha de dir des d' aquí; després passa cap allà, i agafa al senyor pel braç en aquest lloc precis... Els futbolistes, avesats a complir les indicacions de l'entrenador, s'ofereixen disciplinadament a les mans del director de la companyia del Novetats.

Hem arribat al segon quadro, que és el pinyol de l'obra. Una assemblea d'un club. El senyor Sunyol presideix l'acte. Els actors que fan els papers de socis estan escam-

Alguns esportius sorpresos (?) en un moment de l'assaig

nar els darrers tocs a la comèdia que vénen assajant fa uns dies. Federatius i periodistes també formen: Josep Idefons Sunyol, l'organitzador de la festa, Valentí Castanyes, autor de l'obra, el primer actor senyor Vila, el senyors Monjo, Aymami, Trabal, Fina, Picanyol, Masoni, Fontanet, Meléndez, etc. Les senyorettes de la secció d'*hokey* del «F. C. Barcelona» que s'han encarregat dels papers femenins de la comèdia, a les quals no desampara l'ull vigilant de les seves senyores mares... A més a més, un públic de curiosos que es disposa a presenciar l'excel·lent assaig. Entre ells, En Santiago Rossinyol, Josep Maria de Sagarra i bona part dels actors de la companyia del Novetats. En Joaquim Torrents, sobretot, està particularment engrescat; el primer galant de la casa és un gran aficionat al futbol i el fet de veure allà, a tocar, els seus ídols esportius, que li demanen consells, l'entendríem de mala manera.

Comença l'assaig. Una escena en la qual prenen part Samitier, Alcoriza, Castanyes i Monjo amb Carles Capdevila al davant. Alcoriza se sap el paper a clau passat i el diu amb un cert ensopiment. En canvi, Samitier va una mica de bòlit.

— Ha de procurar de cridar més — li diu En Capdevila —. Si no, no el sentiran... Surt en escena el federatiu senyor Vila. És un home més com una casa que, pel que es veu, no és pas la primera vegada que fa comèdia. Ell i En Piera són els protagonistes de l'obra. Ara apareix En Zamora i recita el seu tros a grans crits. També se sap el paper de memòria.

pats per les butaques, barrejats entre el públic. El quadro presenta una gran animació. És un tros de sainet de bona qualitat.

Al sortir, Carles Capdevila ens diu:

— Qui eren En Zamora i En Samitier? La gran sort que ningú dels assistents ha sentit la pregunta. L'esportiu és molt poc donat a perdonar aquesta mena d'irreverències.

L'endemà, dimarts. El Novetats està ple de gom a gom. Un públic caldejat, xerraire, cridaner. I entusiasta, també. Hi ha unes grans ovacions per a tothom. Alcantant els ulls, en alguns moments, diríeu que us trobeu en el Gol de Dalt.

L'aparició d'una cara coneguda és saludada amb un xivarri de mil dimonis. La comèdia, però, va fent el seu fet. Tothom estranya que ho faci tan bé.

Al final, l'autor ha de sortir en escena. Castanyes surt a saludar guarnit amb unes barbaques patriarcales, i fa un discurs molt posat a to. Ovacions, més ovacions...

El teló abaixat definitivament, l'escenari s'omple. Una dotzena de fotògrafs vénen a treure el grup excepcional, que no es veurà mai més: Carles Capdevila voltat pels futbolistes actors. Tots el diaris d'Espanya publicaran la fotografia. Tots el diaris del món donaran la curiosa notícia...

Ja ho va dir En Castanyes en el seu discurs:

— La que hem representat no és una obra bona, però, en canvi, hem fet una bona obra.

CODORNIU

Un idili i un drama de J. S. Pons

La col·lecció popular *Les ales esteses* ha aplegat en un volum l'idili *Amor de pardal* i el drama *El singlar*, del poeta rossellonès Josep Sebastià Pons, que en *Amor de pardal* ha escenificat una tonada de camí i d'amor.

El Pardal se cotxava su'l taronger imaginant que ara dorm, morena, allargada al llit — del cos tota llisa, entre llana i fil. I el Pardal, que tornava al poble, amb dos companys, se cotxa su'l taronger, mentre els seus companys de camí el tenen per embriuat i demanen ara l'ajuda — de la Santa Trinitat.

Però l'amor del Pardal és dins la cambra i no en sent res, sinó *lo mosso de casa — lo traginer*. I el Pardal se'n va a Sant Magí, de prometença, i li demana que el deslliuri del mal d'enamorament, que ella no és per ell ni són aquestes les seves terres. I el bondadós Sant Magí promet al Pardal que sense trigar li tornarà la pau i la felicitat.

I el Pardal torna a la plana, a l'Empordà. I a l'Empordà troba els dos companys de viatge i la Marianna, que fa la bugada, i la PetroniHa, que espigola les olives secallines i la Isabet, que se'n va a l'Epifania. I davant d'aquest bé de Déu de minyones, que són com una granatxa de moresnes, el Pardal resta a la plana... i de l'amor de l'altra banda.

El singlar, drama canigonenc en un acte, com el titula J. S. Pons, ens presenta una mestressa de masia de muntanya, la Margarida, que es decandaix del mal de l'enyorament i de soledat.

El Colom li porta els aires de les rutes amples de la plana i ella potser el portaria dins la cambra emblanquinada. Voldria fugir, però el pastor vell, amb el qual ella fugiria, només coneix els camins ramaders.

Però un home vell o revellit quan perd l'amor fa pietat. Estimbat, sangonós, a la mateixa cadira on morí l'àvia, Honorat, el marit de Margarida, fa pietat. Tothom fa pietat, a la gran soledat de les muntanyes, on corren els singlar i les neus embolcalen el silenci. I Margarida, amb el record de la mare, quan totes dues passaven el rosari, aquella nit d'estiu, en un clot de la vall, davant del seu home nafrat, no vol creure que hi ha una pietat per ella... La santa pietat de la muntanya!

José Sebastià Pons, poeta rossellonès, amb *Amor de pardal* i *El singlar*, ens presenta dos retalls de vida a la muntanya: L'idili és una tonada d'amor optimista i el drama canigonenc és un poema depriment com les tenebres que Margarida veu pujar entorn del mas.

R. P.

Teatre Català Novetats

COMPANIA CATALANA

Direcció: C. Capdevila

Avui, tarda. Espectacles per a infants:

La Ventafocs

d'En Folch i Torres. Nit:

BROADWAY

Dissabte, tarda. Gran extraordinària matinee: Broadway. Nit: Broadway.

Diuenge, nit, i dilluns, tarda i nit, comiat de Broadway.

Es despatxa a Comptaduria per a totes les representacions anunciades.

Teatre Olesa

Olesa de Montserrat

Temporada de Quaresma de 1930. 4 grans representacions de la

Passió, Mort i Resurrecció de Nostre Senyor Jesucrist

Dies 16, 23 i 30 de març i 6 d'abril, hores: de 10 a 12 matí i de 2 a 5 de la tarda.

Milers de forasters vénen a veure «La Passió», d'Olesa, que constitueix un dels espectacles més típics i és tradicionalment conegut des de mitjans del segle passat.

Concessions especials de les Compagnies F. C. Catalanes i del Nord. Encàrrecs localitats, al mateix local, telèfon 14-Olesa.

TEATRE TALIA

Gran Compagnia de vodevill i teatre modern

Avui, dijous, tarda, a les cinc. L'alegre vodevill:

El Pecat de les Casades

Demà, divendres, tarda, a petició, LA PRESONERA

Nit, a les deu i quart. Estrena sensacional del vodevill en tres actes, traducció de Jean Dufort:

L'Escàndol del 22 (Una Poule d'essai)

L'èxit de l'any a París.

Dissabte, tarda, a les quatre i mitja. Popular: «No juguis amb les dones» i la grandiosa obra realista de Capdevila i Collado: «La dona, el Valent i el Marit». Nit, i diuenge, tarda i nit: «L'Escàndol del 22».

OLYMPIA

CIRQUE D'HIVER

Avui, dijous, NO HI HA FUNCIO per a donar lloc a la preparació del nou programa i al debut de la troupe

GOLDEN DANCER

amb el seu fantàstic BANY D'OR.

TEATRE NOU

Gran Compagnia de sarsuela castellana i catalana de G. Camarasa Sort

Avui, dijous, tarda:

El Rey que rabió

Nit, i cada nit:

La Legió d'honor

Teatre Català ROMEA

Compagnia VILA-DAVI

Èxit indiscutible:

Vera Mirzewa

es representa totes les nits. Creació de Maria Vila.

DOS DATES D'OR DEL TEATRE ROMEA

17 de març:

LA ARLESIANA

21 de març:

LA DOLOROSA

poema de l'eminent poeta Ventura Gas-sol.

Es despatxa a Comptaduria.

EL CINEMA

LA MASCARA DEL DIABLE PANORAMA

PER UNA CULTURA DEL CINEMA

La màscara del diable ens ha interessat de debò, i això perquè no precisament l'assumpte, sinó la manera com l'ha exposat Victor Seastrom, és en el cinema alguna cosa original. Per un ús sistemàtic de la sobreimpressió, procediment quasi sempre pueril, però ara com ara insubstituïble, Victor Seastrom ens ha fet tangible aquella doble personalitat que s'ocul-

Anem ara per Eve von Berne, tan atípidament escollida per Seastrom. Podríem dir encara millor fora fer-ho a propòsit de Greta Garbo—parlar de l'enorme importància del vestuari en el cinema. El vestit és en el cinema tota una interpretació, la primera dada psicològica que podem adquirir sobre el personatge. Greta Garbo sobretot, amb la *toilette* que ostenta, indica

La lectura dels poemes com a mitjà de seducció.

ta en cada u de nosaltres, desdoblament que arriba al seu màxim antagonisme en la persona de l'hipòcrita nat.

La hipocresia ha estat definida com el tribut que el vici ret a la virtut. La hipocresia així entesa, ningú no negarà que és una virtut social.

Però ací es tracta d'hipocresia absolutament diabòlica — emprem la terminologia aquesta, ja que el film s'empara sota d'ella—. L'hipòcrita aquí és l'home absolutament pervers, egoista d'una manera hiperbòlica, però que s'empara sota les aparences únicament per assolir els seus propòsits; utilitza sistemàticament el maquillatge, el maquillatge voluntari i subtil dels sentiments, de les opinions, dels actes.

Victor Seastrom, com deiem, gràcies a la sobreimpressió, ha permès a l'espectador sondejar les intencions i els pensaments del protagonista, sota les seves maneres visibles. Per dessota l'espectacle endevinem els veritables sentiments, les sobreimpressions expliquen el drama, que els gestos superficials no fan sinó confondre.

John Gilbert s'ha encarregat d'aquest paper tan odiós. A desgrat de la seva retracció final, massa final perquè no s'hi vegi el que hi ha de convencional, és indubtable que és un paper odiós al comú del públic, el qual es plau, al final de comptes, de contemplar el seu heroi dilecte en bona postura, satisfetes totes les exigències morals. Però aquí Seastrom ja sap bé el que es fa. "La moral, diu espiritualment un personatge d'una comèdia de Wilde, no compta sinó en les nostres relacions amb les persones antipàtiques." I John Gilbert triomfa, ara com altres vegades, davant un sector del públic femení, no per la seva virtut, sinó al contrari per la seva fatxenderia. I és que la dona moltes vegades no busca en aquestes coses sinó una satisfacció d'amor propi, ésser preferida, i ésser preferida per un home típic John Gilbert. Totes les exigències morals semblen callar davant d'aquest triomf damunt les altres, triomf que les exalta i les entabana.

Hem explicat una de les causes de l'èxit de John Gilbert? A algú amb més competència psicològica pertoca d'esclarir aquest fet. L'èxit d'aquest home, que com a actor és tan lluny d'ésser alguna cosa de primera. En les escenes tràgiques del film és poc més que ridícul.

ja la modalitat de l'escena que va a jugar. Només en veure Eve von Berne ja la sabem honesta. Alma Rubens, al contrari, la senyalem tot seguit com a vampiressa. I ja que parlem d'això, anotem com els directors són amatents a fer fumar totes les vampiresses sense excepció. En el cinema cal emprar aquests mitjans,

John Gilbert exercint la seva fascinació sobre Eve von Berne

aquestos tocs, que tant contribueixen, en l'absència dels mots, a suggerir el personatge.

Eve von Berne, que com la dona pura que és la Margarita del *Faust*, gaudeix de la lucidesa que li permet desemascarar el diable, i que té un surt en trobar-se davant per davant amb John Gilbert, al final la veiem víctima del joc pervers, però tan judiciós, dels seductor, cedir i caure. Heus ací un final poc corrent. Aquest promès que se'n va amb la cua entre cames, mentre ella està en braços de l'hipòcrita tot sabent-lo hipòcrita, i malgrat això el prefereix, és francament prou original perquè no hagi fet gràcia.

Ralph Forbes s'encarrega molt bé del paper de víctima; pertany a la tribu dels optimistes, dels que se'n van al Congo i deixen sola a la xicoteta que estimen, jove i bellíssima, a la cura d'un amic de confiança. Manca de documentació sobre la matèria, error que els costa perdre l'amic i l'amada.

Felicitem, encara que ell no ho hagi de saber, Victor Seastrom pel coratge i l'originalitat de què ha fet prova en aquest film, sempre discret i acurat.

Tot el que portem dit té potser molt poc a veure amb el cinema. Conclusió: *La màscara del diable* no és pas un film excel·lent. Ens ha interessat sobretot per la psicologia del donjuanisme que comporta, però en resum opinem que el tema és massa difícil i escabros per proposar-lo al públic en bloc, i la manera com ha estat conduït no és per altra banda prou satisfactòria per convèncer els *difícils*.

J. PALAU

Un film einsteinia

El Museu d'Història Natural de Nova York organitzà no fa gaires setmanes una sessió en la qual es projectà un film sobre les teories d'Einstein. Aquest film — no acabem de veure ben clar com pot ésser filmada la teoria de la relativitat — va donar molta feina a la policia.

En efecte, l'anunci d'una pel·lícula tan extraordinària va desvetllar tanta curiositat, que més de la meitat de la gent es va quedar fora. Això no fou del seu gust i hi hagué de tot, portes esbotzades, vidres trencats, etcètera.

I quan es pensa que gairebé ningú n'hauria entès res, un tal entusiasme deixa parlar.

La perspectiva sonora

Amb l'actual increment del cinema sonor, un dels problemes més arduos és el de la «perspectiva sonora», és a dir, el de l'enregistrament dels sons d'intensitat variada segons la distància. El problema es complia quan s'ha de filmar fora dels estudis, a bord d'un vaixell o en un vagó de tren, per exemple.

No es cregui que n'hi hagi prou amb instal·lar un micròfon en un lloc determinat perquè tots els sorolls quedin enregistrats amb el seu valor sonor exacte. Cal obtenir una concordança perfecta entre la il·lusió visual i la il·lusió auditiva.

Douglas Shearer, enginyer dels sons als estudis de la M. G. M., diu:

«En la vida corrent estem acostumats a veure i a sentir al mateix temps i el nostre esperit estableix a l'acte, inconscientment, una relació entre el so i la vista. Percebem, per exemple, el valor relatiu del soroll d'un auto si s'allunya o s'acosta. Si les dues impressions sensorials no van a l'hora, el nostre subconscient ens diu que passa alguna cosa anormal. Per tant, cal no perdre mai de vista les relacions de la distància i del so, així com el principi de la velocitat de transmissió del so en l'espai, que com ja és sabut és molt menys ràpida que la vista.»

Els films vells

Maurice Huet, a *Le Petit Parisien* es pregunta:

«Què se'n fa dels films vells? Què se'n fa d'aquests milions de metres de pel·lícula després que han cessat d'agradar? Ningú no ignora que res no passa tan de pressa de moda com una obra cinematogràfica. L'estil, l'ambient, els costums, el joc de les «vedettes», llur edat, què sé jo, tot data... Això és tan cert que si es vol que la gent es trenqui de riure, n'hi ha prou amb projectar una d'aquelles modestes cintes d'avantguarda en què el galant jove gesticulava de levita als peus d'una estrella amb falldilles de campana i un barret carregat de flors.

Al teatre, és diferent. Una peça pot ésser rejovenida per les noves decoracions, vestits apropiats, la interpretació original dels actors. Al cinema, qualsevulla que sigui el valor de l'argument, aquest és tractat pels elements que hem dit. Per això molts films que al seu temps passaren per obres mestres, s'enfonsen en l'oblit definitiu. Des del punt de vista tècnic només serveixen per mesurar el camí recorregut.»

Huet observa, però, que això no passa amb els films de Chaplin, i, en un grau més o menys elevat, una cosa semblant s'esdevé amb alguns altres films. És a dir, conclou, com totes les arts, el cinema tindrà els seus clàssics, i ja comencem a comptar amb alguns films que seran considerats com els clàssics de la pantalla.

Aquí no s'enganya el públic

A Figueres han projectat *Viva Madrid* que és mi pueblo!, film de «producció nacional». En el programa del cinema on ha tingut lloc l'esdeveniment — un programa, diguem-ho de passada, en el qual consta a la llista de preus: «Entrada general para militares sin graduación del Regimiento de San Quintín, 0,30 pts.» — el text de propaganda d'aquell film és tan honrat que no resistim la temptació de fer-lo conèixer als nostres lectors. Aquí el tenen:

«La Vianca, la Escudero, la Becker, Marcial Lalanda, Breaño, Rivera... son los intérpretes. A todos los conoce Vd., seguramente. Ninguno vive en villas de su propiedad, ni tienen autos, ni poseen yachts, ni perros raros. Todos son modestos. La película también, pero... vaya Vd. a verla, haga el favor. Una lata más a un español, ¿qué le importa? A lo mejor, y por esas cosas raras que hay en la vida, le gusta a usted la película. No se sabe nada de nada.»

Ja ho sabeu...

— que Al Jolson ha ingressat als *Artistes Associats?*

— que Anna Christie, el primer film parlat de Greta Garbo, és ja acabat? Film segons la famosa peça d'O'Neill, adaptat per Clarence Brown.

— que Ramon Navarro, a més a més de *La casa de la Troia*, farà encara un film d'ambient espanyol? Es tracta d'*El cantor de Sevilla*.

— que Lon Chaney també parlarà davant el micròfon? L'home de les mil cares amb una sola veu! A quantes consideracions es presta aquest fet!

— que Dupont ha començat un nou film: *Els dos mons?*

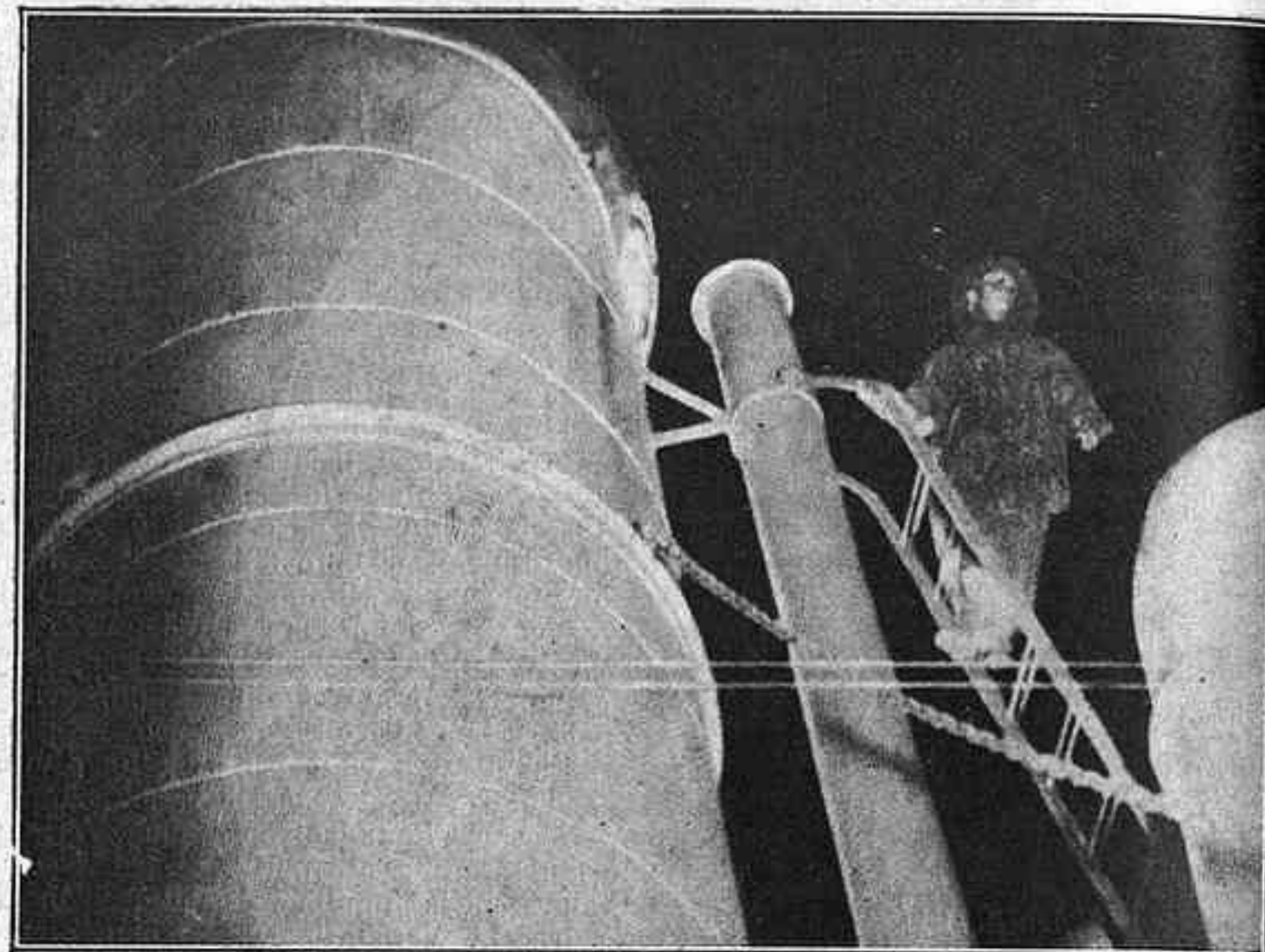
La deshumanització del gest

1.—OBJECTES EXPRESSIUS

El mateix delit de depuració que embony el cinema vers una progressiva simplificació del gest facial el mena—com a última conseqüència—a allò que pot anomenar-se la deshumanització del gest.

No oblidem que la inicial victòria del rostre humà com a valor expressiu no és més que una fortuita resultant dels lligams que el teatre serva amb el cinema nou-nat.

tat del tors d'Emil Jannings, a qualques escenes de *Varieté*, és molt més expressiva que qualsevol estretament melodramàtic de teatre. Quan a *Els Deu Manaments* — un dels primers films on he remarcat aquestes notes—Nita Naldi cau a terra, Cecil B. de Mille no enfoca la seva caiguda sinó per mitjà indirecte, mostrant com es despenen d'una a una les anelles de la cortina a la qual l'actriu està aferrada en caure. Aquests exemples—i tants d'altres!—pa-

«Els objectes perden llur valor plàstic per a convertir-se en símbols»

Car, repetim-ho, el cinema és un revaloritzador de les superfícies expressives: utilitza per tant l'home i el món circumdant, com a objectes, en un mateix rengle. No hi ha — en pura doctrina cinematogràfica—cap jerarquia.

Aquests objectes expressius—*deshumanització del gest*—constitueixen allò que és específic de la creació cinematogràfica. I, en- sems, l'element autèntic les possibilitats del qual són conegudes i utilitzades cada dia més.

I bé: el gest resta deshumanitzat al cinema quan el rostre de l'actor no és inclòs al pla visual. És a dir, un mocador caigut, una ombra que fugi, una porta que s'obre, una mà que gesticula, són *objectes expressius*, productors d'emotivitat, per ells mateixos.

La meravellosa possibilitat cinematogràfica d'enfocar aquests objectes en *grand plan* serveix per a subratllar, per a accentuar, i fins i tot per a crear llur categoria expressiva. Bé com a símbols, bé com a purs objectes plàstics. La darrera conseqüència és ací. Fernand Léger ha escrit: "Jo sostinc que una porta que es mou lentament (*objet*) és més emocionant que la projecció en proporcions reals del personatge que la fa moure (*sujet*). El veritable cinema és la *imatge de l'objecte*." Fernand Léger ha portat la seva idea capital a la pràctica, creant en col·laboració amb Dudley Murphy el seu film objectiu *Ballet mécanique*. Aquest film és equiparable al cinema documental i al que s'ha anomenat simfonia visual, o bé cinema pur, del director Henry Chomette.

Concedint, però, que demés del film objectiu—construït amb dos purs elements: plàsticitat i ritme—, hi ha un cinema dins del qual aquests dos elements són posats a les ordres d'una idea central—*sujet: scénario*—que els vigoritza, els objectes deixen d'ésser únicament expressius per llur valor plàstic per a convertir-se en símbols. És aleshores quan pot dir Jean Epstein que a l'*écran* els objectes tenen actituds. I quan és possible constatar la riquesa expressiva que el cinema assolix per mitjà exclusivament visual.

La insistència amb què el *cameraman* enfoca la lletra delatadora caiguda a terra — posem el clàssic exemple de la traïció descoberta—és cent vegades més terrible i més significativa que tots els crits i tots els escarfalls que, en casos semblants, fan els actors de teatre mentre rebreguen aparatament l'instrument delator. La immobili-

lesen dues obsessions remarcables. Per la primera es cerca una economia expressiva, fórmula clàssica per tant, assimilable a l'economia del gest, que ja hem comentat. Aquesta economia tendeix a un expressivisme accentuat. La breu visió d'un llum encès, d'una clau caiguda frapa més ràpidament, més punyentment que una llarga rotació d'escenes de fugida.

La segona obsessió—intimament lligada a la primera—neix de l'etern perill del melodrama, que els cineastes conscients venen al seu davant amb una màxima esgarri-fança.

Efectivament, l'aportació del teatre a la naixença del cinema fou sovint assenyalada per la presència de l'element tràgic, d'un dramatisme patètic, apte per a atraure gran masses populars. Tot allò que cristal·litza en les anomenades pel·lícules d'episodis. La reacció actual defuig qualsevol record d'aquella etapa primària, per tal com és regida per imperatius absolutament contraris. Així, doncs, quan cal incloure per exemple, una escena de lluita, hom ha cercat mitjans indirectes per presentar-la a l'espectador: bé filmant les ombres dels lluitadors o bé reduint la visió a qualche detall particularment expressiu. Recordem ara, per exemple, aquell moment de *Variété* en el qual Jannings mata al seu rival. Dupont mostra solament la mà del caigut en *grand plan*. Hom la veu estremir-se, recargolar-se i caure lentament extenuada i lassa. Cap més visió—adhuc la visió íntegra de la lluita—podria donar-nos la sensació agudíssima que E. Dupont ens procura.

La mà, diguem-ho finalment, és el primer dels *objectes expressius*, amb què compta el cinema. I mereix un capítol a part dins aquest estudi de la deshumanització del gest.

GUILLEM DIAZ PLAJA

EL MILLOR OBSEQUI

Una Gramola

LA MILLOR CASA

Unió Musical Espanyola

Passeig de Gràcia, núm. 54

ELS MILLORS DISCOS

● Art Antic MOYSEION Archs núm. 6

El Sr. OSSORIO, ha dit de:

HOLLYWOOD REVUE

«Es una revista gegantina que difícilment podrà muntar-se altra vegada. Tot en ella és bell i ni un sol dels seus números té desperdici.»

El Sr. GUERRERO, per altra part, ha dit:

«La música, tota la música de

HOLLYWOOD REVUE

és un model d'agilitat, de frescor i de brillantor.

»Cada quadro, cada número de música millora l'anterior.»

BARRERA, afegeix:

«Un espectacle superb en el qual un no sap què més admirar, si el treball individual de les grans estrelles o la maravel·la de precisió, de mobilitat i harmonia dels conjunts.»

Però EL PÚBLIC SOBIRÀ, diu:

«Mai havíem passat una vetlla més agradable.»

I això és, per a vostè el que compta.

TOTS ELS DIES, EN EL

FÈMINA

Tarda, de quatre a vuit, continua. Nit, a les deu

PREU: Tarda, 13 pessetes. Nit, 3'50 pessetes (Impostos inclosos)

CAMISERIA
FITO
BARCELONA
ESPECIALITAT
EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

LES ARTS DISCOS

Cal recompensar Carles Buigas

Entre les tasques més benefactores que les noves autoritats s'han imposat hi hauria d'haver, no sols les justes rectificacions d'arbitraris procediments efectuats durant el període dictatorial, sinó també el reconeixement justicier dels mèrits valuosos a les persones que, per diverses causes, no foren reconeguts ni recompensats en el seu dia.

Entre aquestes persones que es preténia postergar hi ha Carles Buigas, autor, com sabem, de les fonts lluminoses de l'Exposició.

Si bé tothom ha reconegut que una de les

Dels jocs d'aigua, el més important és — com sabem — el gran b'ollador lluminós, amb cabuda per a 3200 m². El caudal d'aigua en circulació arriba a la xifra de 3000 litres per segon. La potència consumida per les seves cinc bombes és de 1175 H. P. i per a la il·luminació de 1300 k. w. Els motors auxiliars en nombre de 178 destinats en sa major part als mecanismes de canvi de color i moviment de toberes, sumen en total una potència de 356 H. P. La quantitat de toberes és de 1760 i el d'efectes d'aigua elementals de 29, que combinats en grups de 2, 3 i 4 produeixen un nombre elevadíssim de formes diferents.

Els brolladors de la plaça de l'Univers projecten un caudal de 1.720 litres per segon i les quatre cascades 9.250 litres.

El total de jocs d'aigua escampats per la muntanya és d'un centenar i el caudal que hi ha en circulació és de 16 metres cúbics per segon, ço que representaria consumir en dues hores, aproximadament, el mateix caudal que consumeix Barcelona en un dia.

I per fi, la potència elèctrica necessària per al servei de les il·luminacions decoratives i els jocs d'aigua és d'uns 9.00 kw.

Per a portar a cap els seus grans projectes, Buigas hagué de lluitar aferrissadament. No se'l creia capaç de tanta envergadura i un recel de desconfiança contra el «somatruïtes» començà a obstuir el seu somni. Alguns el tiellaven de boig, altres d'inepte; però Buigas anava elaborant pacientment els seus estudis amb la confiança del seu superior, l'enginyer Marian Rubió, i amb l'ajuda entusiasta del senyor Vignoli, cap dels serveis administratius de l'Exposició.

I ara passem a anotar el tracte «especialíssim» que ha estat seguit amb aquest humil funcionari, al qual l'èxit de la nostra Exposició tant li deu.

Es cosa sabuda que el 3 per 100 del valor de les obres i instal·lacions que s'efectuaven per a l'Exposició es repartia legalment entre els funcionaris, àdhuc els de la secció administrativa, però ell mai va tenir aquest sort.

En altres ocasions també hagué de sotmetre's a semblants tractes. I tot això amb l'agreujament de que tots aquests projectes els elaborà a hores extres de les seves obligacions, car el seu càrrec oficial, segons nomenament des de 1926 a 1928, fou de Cap de la Secció d'Aigües, i no fou nomenat oficialment Cap de la Secció d'Aigües i Il·luminació d'Espectacle fins a les darreries de l'any 1928, quan el projecte de les fonts i il·luminació era ja acabat i aprovat.

El seu sou el cobrava per al servei d'aigües a la xarxa general de distribució hidràulica a la muntanya i per a la instal·lació dels jocs previstos. Treballant un promedi de dotze hores diàries en lloc de les set reglamentàries és com va poder portar a terme la seva obra.

Abans d'acabar, voldria mencionar els exemplaríssims ajudants de Carles Buigas. Xicotets joves, que treballaven amb fe i adhesió incondicional, malgrat una disposició en la qual s'anunciava que no serien retribuïdes les hores extraordinàries.

Doncs bé, ni cap especial retribució ni l'atenció d'una distinció honorífica ha tingut, ara per ara, En Buigas. Entre els funcionaris de l'Exposició i de l'Ajuntament s'han repartit — i admetem que ben merecidament — dotzenes de condecoracions nacionals i estrangeres.

I no us sembla que s'hi hauria d'incloure a Carles Buigas?

Les noves autoritats tenen la paraula.

MARTUS GINFREDA

Bonaventura Bassegoda

He rebuda la vostra amable invitació per a pendre part en l'enquesta que voleu fer en el setmanari MIRADOR, i encara que els meus anys poden excusar-me de dir-hi la meua, no vull caure en el defecte de manca de cortesia envers la vostra publicació.

Jo sento l'arquitectura com un art excel·lent que deu reflectir totes les característiques d'un país, del seu ideari, dels costums, el seu clima i les condicions geogràfiques i geològiques que informen, aquestes, els materials i els procediments. En el moment actual en què els costums degeneren fins al punt de convertir la dona en home i traslladar als punys o als peus el lloc de la intel·ligència, veig que també es tracta de convertir l'art de l'arquitectura en una ciència, subjecta exclusivament a fórmules matemàtiques, nucs de tot idealisme enlairador de l'esperit i reflectint un cosmopolitisme desesperador.

Això fa que cada dia trobi més encertada la paraula dita per Rossini quan anà a compondre la música del *Barber de Sevilla*: «Ritorniamo all'antico». L'actual Exposició n'és una mostra ben palesa, un nou argument. L'única arquitectura nova que n'ha eixit (parlo del que és de casa) és l'arquitectura de l'aigua i de la llum amb les seves meravelloses combinacions de caràcter moderníssim.

Nicolau M.ª Rubió y Tudurí

«SACHLICHKEIT». — L'Estètica de l'arquitectura s'ha hagut de sotmetre, com tants altres elements del món modern, al règim industrial i comercial. És inútil fer escarafalls d'idealisme artístic: l'Estètica és un instrument molt eficaç de propaganda dels materials de construcció que produeixen unes o altres fàbriques. És natural que cada grup o trust productor faci tots els esforços per a poder-se del control de l'Estètica.

Per exemple; fa alguns anys, el ciment ara considerat «leig» per la gent de gust mitjà; una propaganda de crítica d'arquitectura ha creat, en poc temps, l'Estètica del ciment, i l'ha feta acceptar per la gent, de tal manera, que allò que ahir era «leig», avui agrada i és de moda. Jo no sé si el lector s'adona de l'enorme augment de consum que aquesta maniobra d'Estètica comercial ha proporcionat a les fàbriques de ciment. Les societats explotadores de bòviles mecàniques, si que se n'han donat: a Anglaterra i al Centre d'Europa, els maons han reprès l'ofensiva. L'Estètica del maó es redreça i planta cara a la del ciment.

Cap home «modern» no pot repudiar aquesta manera objectiva de veure la qüestió. Les paraules *ideal, poesia, sentiment, bellesa* han estat esborrades dels diccionaris de l'Arquitectura, per la *Neue Sachlichkeit* alemanya. Aquesta escola de la «Nova objectivitat» vol pendre's l'Arquitectura de la mateixa manera pràctica com es pren una producció industrial qualsevol: la producció de caixes de fusta per embalatge, posem per cas. L'actitud de «Sachlichkeit»

és, si altra cosa no, diàfana, lògica, satisfactòria per a la raó, i ha fet més visible la confusió i la indigència intel·lectual del vell sistema Le Corbusier, que en diuen. Doncs bé; prenent les coses així, ben objectivament, no hi ha cap motiu per negar a una fàbrica de ciment el dret de fer imprimir aquestes o semblants paraules, plenes d'un alt sentit comercial modern: «L'es-

Arquitectura d'Eduard Götlicher (Brünn)

perit de l'Arquitectura actual demana materials actuals. Els grecs tenien el pentèlic; els romans, la calç del fornigó; nosaltres tenim i estimem el ciment. Només els cervells endarrerits poden negar a aquest material... etc., etc., etc.»

Que existeixin casos nombrosos de col·laboracions gratuïtes, desinteressades, a la propaganda de l'Estètica dels materials, no li treu el seu caràcter vivament modern, ni destrueix l'interès agut que té aquesta reacció actualíssima dels mètodes comercials sobre l'arquitectura. La col·laboració dels romàntics és una de les rodes de la màquina de la propaganda, i els industrials compten amb ella.

No sé ben bé si el que he dit és allò que es desitjava.

Josep F. Ràfols

Que és molt bona, però que jo — pobre de mi — no la sé fer.

EXPOSICIONS

Carme Cortès d'Aguadé presenta la seva segona exposició de pintures a la Sala Merli de les Galeries Laietanes. Si la seva primera exposició de l'any passat fou una sorprenent revelació, en la d'aquest hi hem constatat una evident superació.

CARME CORTÈS. — La noia del clavell

Sembla, però, que l'obra d'aquesta distingida pintora es troba en una època de recerca. Els propòsits d'ara són més ambiciosos malgrat que en alguns fragments es noti un cert confusionisme.

La pintura de la senyora Cortès podria situar-se en l'agrupament de les nostres joves promocions més intel·ligents sense témer la comparança. En aquesta modalitat pictòrica, que potser anomenaríem *post-fauvisme*, l'expressivitat de l'objecte és de les coses més essencials. Per això passarem

per alt algunes preconcebudes desviacions en homenatge a una reeixida expressió del model. I Carme Cortès sap expressar no sols l'emotivitat, sinó també la qualitat de la matèria.

De les seves pintures remarquem: *Paisatge del Besòs*, esquemàtic d'una manera essencial; *Noi fumant* i *La noia del clavell*, dues figures resoltes amb seguretat, *Paisatge* (núm. 13) d'una gama afinada i la *Figura* (núm. 1) per la seva sensibilitat del color.

En aquest artista, les nostres pintores tenen un exemple a seguir. Però, malauradament, la major part encara practiquen la pintura carrincona. Sort que com més va hi ha més aportacions interessants i s'endevina, per un temps poc llunyà, l'aparició de noves pintores que faran costat a Carme Cortès. — M. G.

DISCOS

Les edicions de música instrumental d'aquests mesos ens porten un autor que no sovintea en els programes de discos: Grieg, i no serà perquè les seves obres no siguin prou conegudes per a facilitar llur venda, puix per no tenir excessives dificultats d'execució i per gaudir d'una fàcil comprensió, són a l'abast de tots els executants amateurs. Potser per això no anaven al disc aquestes obres, on els virtuoses que els omplen han d'acumular dificultats d'execució per a reeixir més. La *Sonata en do* té totes les qualitats de la música de Grieg, sempre clara i alegre, que a estones arriba gairebé a la ingenuïtat. La interpretació és confiada a Kreisler i a Rachmaninoff, autoritats de les més valuosos en el violí i el piano, respectivament. (Cia. del Gramòfon. DB 1259, 1260, 1261.)

Wanda Landowska continua els excel·lents enregistraments a base de clavicèmbal que inicià mesos enrera, i ara ens ofereix la *Gavota en sol*, de Bach, que dobla *Wolseys Wilde*, deliciós fragment que sembla fet amb un tema popular anglès. Anotem de passada, demés de la nitidesa de dicció de la senyora Landowska, l'excel·lent reproducció que en aquest disc tenen les sonoritats del clavicèmbal. (Cia. del Gramòfon. DA 1014.)

L'art de Pau Casals sembla complaure's amb petiteses, com la *Mazurka* de Popper, que en altres mans passaria desapercibuda. El mateix caràcter de frivolitat té la transcripció de Pollain, d'un fragment de Bach, que intitula *Musette*. (Cia. del Gramòfon. DA 1030.)

Dels discos interpretats pel pianista Misha Levitzki, preferim els que contenen els valsos de Chopin; i les delicadeses de la *Sonata* de Scarlatti no poden tenir el detall necessari amb un artista de temperament impetuós, que s'avé més amb les obres de força. (Cia. del Gramòfon. DA 164.)

Ni l'art i la veu extensa i alhora agradable de la Ponselle no pode ja desenterrar la vetusta *Norma*. Cal una disposició especial per a escoltar obres de Bellini, i confessem que nosaltres no la tenim. Representa aquest autor el grau agut de la doçor melòdica italiana portada a l'últim extrem. Hom pot gronxar-se només amb les filigranes de la diva, que val a dir que s'hi perfla amb bona forma.

Encara Puccini amb *Manon Lescaut*, i cal confessar que no s'aguantarà gaire. D'altres òperes, *Bohème*, *Madame Butterfly*, etc., queden més bé amb el seu temperament que no l'argument de *Manon*. Aquest disc permet copsar l'excel·lent reproducció que fa el disc de la veu potent del tenor Pertile i de la senyora Sheridan. (Cia. del Gramòfon. DB 1281.)

Una selecció que de l'òpera *Faust* ens ofereix l'orquestra vienesa Marek Weber, clourà la ressenya de música teatral d'aquests mesos. La música de Gounod en mans d'aquests músics que tenen molt de tzigans recorda més l'elegància de vals vienes que la serietat de l'òpera francesa. (Cia. del Gramòfon. AF 283.)

Els amants de la melodia italiana quedaran ben servits amb Titto Schipa; la cançó *Napulitanata* els plaurà sens dubte. Només trobem en aquest disc una excessiva sonoritat, que es pot corregir emprant una agulla de poc diàmetre. (Cia. del Gramòfon. DA 1054.)

El Quartet vocal de Santa Cecília ens ofereix diverses cançons catalanes, de les quals preferim *La filla del Marxant*, i més en la forma que ens és oferta, sostinguda la melodia per una veu a solo amb l'harmonia de les altres veus. Cal ponderar la tasca d'aquests artistes que se'ls compara amb similars agrupacions estrangeres, mes hi ha per ells la dificultat que resulta de cantar sense acompanyament de piano, cançons en què tampoc el ritme pot ajudar per a sostenir el conjunt que sempre reïx. (Cia. del Gramòfon. AE 2954.)

Un excel·lent disc l'omple l'Orfeó de Cegues de Santa Lúcia amb dues cançons, *Elis Angels* i *L'Angel de la son*. El mestre Barbrà ha format amb art i abnegació una agrupació única per a interpretació d'aquestes obres els puntals de les quals són la tendresa i el sentiment. (Cia. del Gramòfon. AE 2930.)

J. G.

La marca inimitable
de
DISCOS ELÈCTRICS

Els d'impressió més brillant
Els més silenciosos
Els de MAJOR duració

El millor present per SANT JOSEP

Una grafonola **Viva-Tonal**

N'hi ha de tots preus: de 240 fins a 8.000 ptes.

Una col·lecció de discos **REGAL**

productes de la poderosa

Columbia Graphophone Co
S. A. E.

Agent per Catalunya i Balears **JOAN BTA. BLANCAFORT**, Aragó, 185. Barcelona

ALTES
NOVETATS
EN CORBATES
Jaume I, 11
Tel. 11055

CANISERIA
FITO
BARCELONA

Els millors trossos de la

Revista "29"

NO HO DIGUIS!, Fox | A. E. 2999
JAVA . . . . .

de Solsona, Madrid, Demon, han estat impressionats per l'Orquestra d'un dels seus autors]

DEMON'S JAZZ

en discos elèctrics

LA VOZ DE SU AMO

La mare. — No sé com fer-ho perquè el nen calli i no plori més.
El germà gran. — Que no ens l'han portat amb una fulla d'intruccions?

(London Opinion.)

L'indignat propietari del cotxe. — Ja sé que això no és un 8 cilindres, però aquesta broma ja passa de mida!

(Passing Show.)

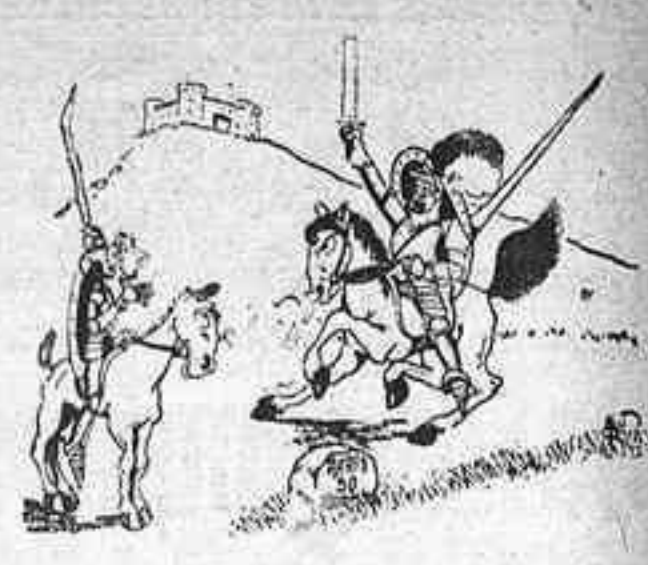
— I ara, ja no dorms sota el pont?
— Em fa aprensió, d'ençà que hi ha tantes cases que s'ensorren.

(L'Œuvre.)

— Ja fa mitja hora que plores, i ja n'hi ha prou. Què t'ha passat?
— Ja no me'n recordo.

(London Opinion.)

— Hola, brau cavaller del cor de lleó, vina amb mi a combatre els infidels.
El brau cavaller del cor de lleó. — Ja m'agradaria, però la dona em clava escandol si arribo a casa més tard de les nou.

(Ric es Rac.)

Liuts daurats i de ferro : Mobles de metall
Parasols, Cadires, Bancs i altres articles
per a Jardí i Platja : Material sanitari, etc.

Únic despatx de la Fàbrica:

Balmes, 2. - BARCELONA

Exposició de Barcelona de 1930

OBERTURA DEL RECINTE

Dies feiners, a les deu del matí   Dies festius, a les nou del matí

TANCAMENT DEL RECINTE

Dies feiners, a les nou de la nit   Dissabtes, vigílies dies festius i dies festius, a les deu de la nit

PREUS D'ENTRADA

Dies feiners, 2'10 ptes.   Dies festius, 1'05 ptes.

NOTA: En aquests preus va inclòs l'impost de Protecció a la Infància.

Palau Nacional

Obert cada dia, des de les deu del matí a les quatre de la tarda.

Entrada: 1'05 ptes.

Pavelló Reial

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a set de la tarda.

Entrada gratuïta.

Palau de l'Art Modern

Obert des de les deu del matí fins a les quatre de la tarda.

Entrada gratuïta.

Palau de les Missions

Obert cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.

Entrada: 0'50 ptes.

Poble Espanyol

Obert cada dia, des de les deu del matí a les nou del vespre. Dissabte, vigílies de dies festius i dies festius, obert fins a dos quarts de deu de la vetlla.

Entrada ordinària: 1,05 ptes.

Els altres Palaus oberts al públic podran ésser visitats cada dia, de deu a una del matí i de tres a vuit de la tarda.

El públic podrà contemplar cada dia les fantàstiques il·luminacions i els jocs d'aigua.

Dies feiners, d'onze a una del matí i de quatre a sis tarda. Dies festius, de deu a una del matí i de quatre a sis tarda.

Brollador lluminós i cascades en combinacions alternades.

Cada dia, de sis a vuit del vespre.

Gran Parc d'Atraccions

ENTRADA D'AUTOMOBILS AL RECINTE

Dies feiners . . . . . 4 pessetes

Dies festius . . . . . 2 " "

NOTA: Els passis gratuïts d'entrada al recinte són vàlids fins a nou avís.

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasis àcida (mal de pedra), Bronquitis paraneumàtiques, Neuritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors general

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 183

Anunciar

MIRADOR

és donar a conèixer un producte per tot Catalunya

DELICIOSO PURGANTE ACEITE RICINO

Golosó
SABOR NARANJA

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 188
Telef.: "CARBUROS"

Mallorca, 234
BARCELONA

Telefon 72013

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pessas seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS. MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

AFISA

Laietana, 18, pral., B

Director

Carles Ossorio

Autoritzacions per a noves indústries

Noves instal·lacions canvis i trasllats

Certificats de productor nacional

Contribució industrial territorial, utilitats

Expedients de protecció de l'Estat

Representant especial a MADRID

SUBSCRIVIU-VOS A LA

GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda

ART ANTIC: Joaquim Foich i Torres. — ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT. — Un any: Barcelona, 17 pessetes; Península, 18 pessetes.

Un trimestre: Barcelona, 6 pessetes; Península, 6'50 pessetes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Pastilles ASPAIME

Curen radicalment la TOS perquè combaten les seves causes

• Catarros, ronquera, angines, laringitis, bronquitis, tuberculosi pulmonar, asma, i totes les afeccions, en general, de la gola, bronquís, i pulmons. — Les Pastilles ASPAIME són les receptes dels metges. — Les Pastilles ASPAIME són les preferides dels pacients. — Les Pastilles ASPAIME es venen a UNA pesseta la capsula en les principals farmàcies i drogueries.

Especialitat Farmacèutica del Laboratori SOKATARG Carrer del Ter, 10   Telefon 60791   BARCELONA

EL

SULFOPILOL

Remei científic contra la calvicie

GAIREBÉ tots els calbs ho són per la seborrea, aquesta hipersecreció del cap, que es manifesta amb l'aparició de la caspa. La seborrea és el començament de la calvicie. Combatre aquella és evitar aquesta.

No es coneix altre específic contra la seborrea que el sofre. I no es coneix més que un medicament que permeti utilitzar aquestes propietats del sofre: el SULFOPILOL, ara de nou ofert al públic.

El SULFOPILOL no és, doncs, un producte empíric, casolà, o de perfumeria, preparat sense responsabilitat científica. Pel contrari, està fet per facultatius catalans i basat en fórmules del gran dermatòleg Dr. Sabouraud. És l'únic remei que li aconsellarà el seu metge, si el consulta. Amb el SULFOPILOL evitarà la caiguda del cabell en qualsevol moment en que es trobi el seu procés de calvicie. Amb el SULFOPILOL tindrà, demés, sempre i perfectament el cabell net i sec, evitant que la caspa li malmeti la cabellera i li faci lleig i brut damunt el coll de la seva roba exterior.

En centres d'específics, al preu de 7'50 pts.

Subscriuiu-vos a MIRADOR

SETMANARI CATALA

Pelai, 62. - BARCELONA

BULLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ se subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 2'50 ptes. trimestre.

_____ de _____ de 19____

Signatura

LAXANTE   PURGANTE

BABY LAX